

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

Худолєєва Ірина Костянтинівна

**ТВОРЧІСТЬ НАТАЛІЇ КОРМЕЛЮК: СЕРЕДОВИЩЕ, АРХЕТИПИ,
СТИЛІСТИКА**

Кваліфікаційна робота
за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація
освітня програма «Декоративно-прикладне мистецтво»

Особистий підпис

_____
(підпис)

Худолєєва І.К.
(ініціали, прізвище)

Науковий керівник

_____
(підпис)

к.п.н., доцент Дігтяр Н.М.
(посада, науковий ступінь,
наукове звання, ініціали, прізвище)

В. о. зав. кафедри

_____
(підпис)

к.п.н., доцент Дігтяр Н.М.
(посада, науковий ступінь,
наукове звання, ініціали, прізвище)

Полтава – 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ	
КЕРАМІКИ В США ТА В УКРАЇНІ.	7
1.1. Ключові етапи розвитку кераміки в США від витоків до сьогодення.....	7
1.2. Розвиток гончарства на території України.....	15
1.3. Вплив різних діаспор на розвиток керамічного мистецтва в США.....	21
1.4. Творчість сучасних українських керамістів в умовах зовнішньої та внутрішньої еміграції.....	25
Висновки до першого розділу.....	31
РОЗДІЛ II. ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ НАТАЛІЇ	
КОРМЕЛЮК.....	33
2.1. Життєвий шлях керамістки.....	33
2.2. Джерела натхнення, педагогічна діяльність та видатні учні Наталії Кормелюк.....	38
2.3. Мистецькі обрії Наталії Кормелюк: виставки та творчі проекти.....	40
2.4. Архетипи та стилістика у творчості керамістки: між традиціями та новаторством.....	45
Висновки до другого розділу.....	55
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНО	
КЕРАМІКИ ЗІ СТУДЕНТАМИ МИСТЕЦЬКИХ	
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	58
3.1. Аналіз педагогічного досвіду вивчення історії розвитку сучасної кераміки зі студентами мистецьких спеціальностей	51
3.2. Розробка силабус вибіркового освітнього компоненту «Розвиток сучасної кераміки».....	54

Висновки за розділом 3.....	63

ВИСНОВКИ

.....	57

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ

ДЖЕРЕЛ.....	59

ДОДАТКИ.....	6

ВСТУП

Актуальність теми. Повномасштабне вторгнення та воєнна агресія проти України висуває нові виклики, серед яких — хвиля еміграції, що охоплює різні верстви суспільства. Українська інтелігенція, митці та представники творчих професій змушені шукати нові можливості за межами рідної країни, стаючи або внутрішньо переміщеними особами, або емігрантами.

Опинившись в еміграції, змінюється не тільки їх життя, а й напрямки роботи. Еміграція на творчості митців відбивається по-різному. З однієї сторони – поза Батьківщиною вони мають повну свободу: спробувати себе в різних течіях та напрямках, не обмежуватись вузькою тематикою та цензурою, мати свободу у висловлюваннях, перебувати у безпеці, а не творити під звуки сирени чи вірогідних обстрілів. Проте, творчість в еміграції має й негативні аспекти та труднощі: економічні та фінансові (складність реалізувати власні роботи, знайти покупців, знайти такий вид діяльності, який би міг забезпечити творчий розвиток); духовні труднощі (відсутність рідного та звичного оточення, сум за Батьківщиною та її краєвидами, так званий «синдром емігранта», ментальні відмінності) та соціокультурні бар'єри (труднощі у спілкуванні, необхідність пошуку нового кола знайомств, недостатня підтримка близьких та рідних).

Варто зазначити, що творчість митців в еміграції представляє музейну цінність і має бути інтегрована в історію національної культури, яка ніколи не обмежувалася державними кордонами. Важливо зберігати і документувати цю еволюцію українського мистецтва, адже досвід, отриманий українськими митцями в еміграції, може стати цінним джерелом натхнення для майбутніх поколінь.

Однією з представниць українського мистецтва в еміграції є Наталія Кормелюк. Вона американська художниця і педагогиня українського походження, яка є прикладом патріотизму, людиною, що робить дуже багато для збереження культурної спадщини та ідентичності, підтримки

гончарних осередків України, зокрема Національного музею гончарства в Опішному та активно відстоює проукраїнську позицію закордоном.

Аналіз публікацій з тематики дослідження. Тему творчості митців в еміграції та зокрема Наталії Кормелюк досліджували Зіненко А.В. та Зіненко Т.М. у публікації «Дослідження культурного коду народу через призму гончарства (на прикладі педагогічної та творчої діяльності Наталії Кормелюк), П. Мегику «Книга Творчости українських мистців поза Батьківщиною» докладно описував хвилі еміграцій у мистецтві. Також при написанні роботи нами було досліджено велику кількість публікацій у соціальних мережах та на сайті Опішнянського музею, велика кількість матеріалів було передано пані Наталією Кормелюк особисто, а також у написанні роботи використовувались аудіозаписи зі слів самої мисткині.

Мета дослідження. В рамках цієї роботи ми ставимо за мету дослідити основні аспекти творчості різних діаспор на території США, детально розглянути стан сучасної кераміки та новітні тенденції в стилістичних оформленнях та техніках розпису керамічних виробів. Висвітлення особливостей творчості керамістів в еміграції, зокрема на прикладі української хвилі еміграції, спричиненої російською агресією. Проаналізувати життєвий шлях, творчі аспекти та становлення Наталії Кормелюк як аутентичної та сучасної керамістки. Висвітлення її неоціненного вкладу у розвиток українського гончарства як в Україні, так і за її межами. Дослідження дозволить не лише зафіксувати важливі етапи її кар'єри, але і зрозуміти, як творчість у контексті еміграції може зберігати національну ідентичність та культурні традиції.

Завдання магістерської роботи:

1. Описати етапи становлення кераміки в США. Визначити історичні передумови формування осередків кераміки, дослідити фактори та чинники, що впливали на їх створення. Опис технік та прийомів у процесі виготовлення виробів побутово – ужиткового призначення.
2. Дослідити творчість різних діаспор керамістів в США, їх

еволюцію та адаптацію в умовах глобалізації, розробку та використання ними нових технік. Окреслити їх вплив на розвиток керамічного мистецтва Америки в цілому. Проаналізувати важливість інтеграції різних культур в мистецтві.

3. Проаналізувати ключові аспекти сучасної кераміки в США, новітні тенденції у мистецтві, описати особливості використання сучасних технологій у виготовленні гончарного виробу.

4. Аналіз соціокультурного контексту еміграції українських митців. Дослідити вплив повномасштабної агресії на культурний ландшафт України. Зазначити основні труднощі та бар'єри, з якими стикаються творчі професіонали та їхню роль у збереженні та відродженні національної культури.

5. Детальне вивчення життєвого та творчого шляху Наталії Кормелюк. Збір та систематизація інформації про її освіту, досвід роботи та важливі етапи в її діяльності в Україні та США.

6. Аналіз творчості Кормелюк у контексті сучасного українського мистецтва. Оцінити стиль, техніки та тематику робіт майстрині, визначити, як її творчість відображає українські традиції та культурні цінності в умовах еміграції.

7. Аналіз впливу творчості Кормелюк на гончарство в Україні та за кордоном. Дослідити, яким чином діяльність Наталії Кормелюк сприяє збереженню українських гончарних традицій та розвитку нових напрямків у цій сфері.

8. Розглянути особливості гончарного виробництва та основні риси гончарних осередків; проаналізувати виникнення гончарства.

Об'єктом дослідження: творчість американської керамістки українського походження Наталії Кормелюк.

Предметом роботи: стилістичні особливості виготовлення та оздоблення глиняних виробів мисткині.

Методи наукового дослідження, що використовувалися в роботі: емпіричний: спостереження, порівняння, та аналіз; теоретичний методи: класифікація. Загальна наукова методика дослідження – комплексна.

Практичне значення роботи полягає у формуванні цілісного уявлення про особистість Наталії Кормелюк як однієї з найвідоміших та автентичних майстринь глиняного промислу в еміграції, аналіз архетипів, якими надихається мисткиня та розкриття її стилістичних напрямків, подальших мистецтвознавчих досліджень, а також при виконанні студентських творчих робіт з аналогічної тематики.

Структура та обсяги роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи 102 сторінки, тексту 70 і 31 сторінок ілюстрацій, 52 джерела опрацьованої літератури.

РОЗДІЛ I МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ КЕРАМІКИ В США ТА В УКРАЇНІ

1.1. Ключові етапи розвитку кераміки в США від витоків до сьогодення

Становлення кераміки в США проходило через кілька ключових етапів, які відображають історичні, культурні й технологічні зміни в суспільстві.

Першим етапом був період колонізації (XVII- XVIII століття). У цей час кераміка в США в основному була представлена європейськими традиціями, зокрема англійськими, голландськими і французькими [3].

Європейські переселенці привезли з собою не лише техніки виготовлення, а й певні культурні традиції, які вплинули на розвиток місцевої кераміки. Одним із найбільш популярних типів виробів були глиняні горщики, плитки та тарілки, які використовувалися у повсякденному житті. Виробництво кераміки в колоніальних Сполучених Штатах спочатку здійснювалося вручну, що сприяло створенню унікальних предметів, кожен з яких мав свою особливу історію.

Згодом, з розвитком колоній, почали формуватися перші місцеві керамічні центри, де керамісти адаптували традиційні європейські техніки до доступних місцевих матеріалів, таких як глина родом із нових земель. Цей процес адаптації призвів до виникнення оригінальних стилів і форм, які відрізнялися від європейських аналогів, відображаючи унікальні культурні особливості та потреби американського суспільства. Так, наприклад, місцеві виробники почали використовувати нові глазурі та власні декоративні елементи, що призвело до розвитку нової естетики.

Таким чином, період колонізації став основою для подальшого розвитку керамічного мистецтва в США, заклавши фундамент для

наступних етапів, коли кераміка стала розвиватися не лише як ремесло, а й як форма мистецтва.

Наступний етапом, можна виокремити етап промислової революції (XIX століття). У цей час з'явилися перші масові виробництва, які значно змінили ландшафт керамічного мистецтва та виробництва. Поява керамічних фабрик у штатах Вірджинія, Огайо та Нью-Джерсі, серед інших, стала каталізатором для широкомасштабного виробництва керамічних виробів.

Завдяки впровадженню нових технологій, таких як парові машини, процес виготовлення кераміки став швидшим і ефективнішим. Це дало можливість виробникам значно збільшити обсяги продукції та знижувати її вартість, роблячи кераміку доступнішою для масового споживача.

У цей період також стали виникати нові стилі, які йшли врозріз з традиційними формами, що існували до того. Одним із найбільш помітних впливів стала популяризація виробів у стилі "мейсен", які відзначалися яскравими глазурями та складними дизайнами. Паралельно з цим, з'явилися й нові технології, такі як деколь та перенесення малюнків, що дозволяло наносити складні орнаменти на готові вироби.

Таким чином, промислова революція стала періодом не тільки індустріалізації керамічного виробництва, але й естетичних змін, коли кераміка почала відображати потреби та смаки нового, індустріалізованого суспільства. Це був важливий крок у розвитку керамічного мистецтва, який проклав шлях до нових експериментів у наступні десятиліття [37].

Слідуючий етап становлення кераміки в США - керамічний ренесанс (початок XX століття). Цей етап став одним з найбільш значущих і захоплюючих етапів у розвитку кераміки в США. У цей період кераміка перестала сприйматися виключно як утилітарне ремесло, і почала набувати статусу мистецької форми. Митці стали експериментувати з новими формами, техніками та матеріалами, глибше досліджуючи естетичні і концептуальні можливості кераміки [35].

Серед видатних фігур цього руху можна відзначити Гладіс Зейглер і Мері Фолкар, які широко досліджували питання форми та текстури у своїх роботах. Вони прагнули передати свої емоції та творчі ідеї через кераміку, створюючи не просто предмети, а справжні витвори мистецтва.

Також варто згадати Кіта і Мейбл Гоббс, які внесли свій внесок у підвищення статусу кераміки в світі мистецтва. Їхні роботи відзначалися виразними формами та інноваційними підходами до глиноземних та глазурованих матеріалів, що підкреслювало унікальність кожного твору. Цей ренесанс сприяв відкриттю нових можливостей для керамістів, які стали працювати не лише в традиційних рамках, а й шукати нові шляхи вираження. Кераміка почала знаходити себе в галереях і музеях як значуща форма сучасного мистецтва, здобуваючи популярність серед колекціонерів та цінителів.

Таким чином, керамічний ренесанс заклав основи для подальшого розвитку цього мистецтва в США, змінивши сприйняття кераміки з простого ремесла на повноцінну художню дисципліну зі своїми напрямками та стилями. Цей період став важливим кроком у еволюції керамічного мистецтва, відкриваючи двері до нових експериментів і творчих підходів, які продовжують впливати на сучасних керамістів.

Середина XX-го століття – наступний етап розвитку кераміки. У цей час виникають перші програми з вивчення кераміки в університетах і арт-центрах, що сприяє професіоналізації мистецтва кераміки. Нові технології та експерименти з матеріалами стали важливими аспектами.

Саме тоді кераміка почала розвиватися не лише як ремесло, а й як форма мистецтва. Однією з ключових подій стало відкриття перших програм мистецтв у університетах, де кераміка стала важливою дисципліною [40].

Напочатку 1950-х років заняття з кераміки стало популярним у багатьох арт-центрах і університетах країни. Відомими фахівцями в цій області стали такі митці, як Пітер Вокер та Бен Арпел. Їхні експерименти з

формами та матеріалами визначили нові етапи розвитку керамічного мистецтва.

Школи кераміки, які з'явилися в США, сприяли розвитку різних стилів і технологій, включаючи традиційні японські методи, а також інноваційні підходи до скульптури та функціональних об'єктів [41].

Висококваліфіковані майстри почали викладати в художніх школах, таких як школа в Пенсильванії та університет Каліфорнії в Лос-Анджелесі. Це призвело до зростання інтересу до кераміки як до мистецтва. Крім того, в середині XX століття розпочалася популяризація керамічних виробів у галузі домашнього декору, що також сприяло росту інтересу та розвитку даної дисципліни.

У період сучасного етапу становлення кераміки (кінець XX - початок XXI століття) вона отримує визнання в сучасному мистецтві та дизайні. З'являються нові тенденції, такі як соціально свідомі кераміка і стійке виробництво. Багато художників працюють на перетині кераміки та інших видів мистецтва, створюючи інноваційні роботи. Митці активно експериментують із спільним використанням кераміки та інших форм мистецтва, такими як живопис і скульптура, створюючи інноваційні роботи. Технологічні інновації, зокрема 3D-друк, почали змінювати обличчя кераміки, дозволяючи створювати складні форми та дизайни. Екологічний підхід до виробництва стає стандартом — багато майстрів орієнтуються на використання екологічних матеріалів, що сприяє сталому розвитку індустрії.

Таким чином, кераміка в США еволюціонувала від звичайного ремесла до важливої складової сучасного мистецтва і дизайну, інтегруючи традиції із інноваціями та культурними змінами. Цей процес продовжує надихати нові покоління митців [45].

Сучасна кераміка в США є динамічною та різноманітною дисципліною, яка поєднує в собі традиційні техніки та інноваційні підходи до дизайну.

Експериментальність є одним з ключових аспектів сучасної кераміки. Багато керамістів прагнуть вийти за межі традиційних методів і матеріалів, досліджуючи нові можливості. Використання перероблених і екологічно чистих компонентів не лише збагачує процес створення, але й відображає зростаючу увагу до екологічних питань та стійкого розвитку.

Це підхід дозволяє не тільки створювати унікальні артефакти, але й відображати сучасні соціальні тренди та екологічну свідомість. Керамісти можуть використовувати, наприклад, перероблені скла, глину з природних джерел або навіть біологічні матеріали, що відкриває нові можливості у дизайні та функціональності виробів.

Сучасна кераміка охоплює широкий спектр об'єктів, від функціонального посуду до абстрактних скульптур. Художники часто поєднують ці два напрямки, створюючи унікальні предмети, які приносять естетичне задоволення та практичність. Багато художників вважають за необхідне не лише створювати естетично привабливі об'єкти, але й забезпечувати їх корисність у повсякденному житті. Це поєднання призводить до нових творчих рішень, які часто виходять за межі традиційних уявлень про кераміку.

Наприклад, керамісти можуть комбінувати традиційні форми посуду з сучасними елементами дизайну, такими як інноваційні текстури або яскраві кольори, які привертають увагу. Вони також можуть експериментувати з формами, які створюють нові способи інтерактивності з користувачем, забезпечуючи незабутній досвід.

Використання 3D-друку та інших сучасних технологій суттєво трансформує традиційні підходи до створення кераміки. Це відкриває нові горизонти для дизайнерів, дозволяючи їм експериментувати з формами, які раніше були б занадто складними або неекономічними для виготовлення вручну.

3D-друк дозволяє створювати детальні та складні структури, підтверджуючи за рахунок великої точності використання матеріалів. Це

також дає можливість керамістам комбінувати різні матеріали та текстури в одному виробі, створюючи інноваційні та унікальні об'єкти, які не можуть бути виготовлені традиційними методами [43].

Крім того, технології, такі як комп'ютерне моделювання, дозволяють художникам візуалізувати свої роботи на ранніх стадіях процесу, що значно знижує ризики та витрати при виробництві. Технології, що застосовуються в кераміці, продовжують розвиватися, і це безумовно вплине на майбутнє цього мистецтва.

Сучасні керамісти все частіше використовують своє мистецтво для обговорення важливих соціальних і екологічних тем.

Багато художників активно досліджують питання використання екологічно чистих матеріалів і остерігають про проблеми забруднення навколишнього середовища. Вони можуть використовувати перероблені матеріали або працювати з локальними ресурсами, щоб зменшити вуглецевий слід своїх виробів. Наприклад, деякі керамісти виготовляють посуд з глини, добутої в місцевих кар'єрах, або інструменти з натуральних компонентів.

Художники можуть використовувати кераміку для обговорення гендерних стереотипів і ролей у суспільстві. Вони створюють роботи, які кидають виклик традиційним уявленням про жіноче та чоловіче, або досліджують теми фемінізму через символізм і форми. Наприклад, використання форм, що символізують жіночність, у поєднанні з матеріалами та техніками, що традиційно вважаються "чоловічими", може висвітлювати ці проблеми.

Керамісти часто досліджують свої культурні корені та впливи, адаптуючи традиційні техніки до сучасного контексту. Це може проявлятися в використанні традиційних візерунків у нових формах або в задіянні елементів народного мистецтва для висловлення своїх культурних історій. Таким чином, їх роботи стають засобом для збереження культури та ідентичності.

Деякі керамісти використовують свої твори для підняття соціально важливих питань, таких як расова ідентичність, дискримінація або бідність. Через свої роботи вони прагнуть привернути увагу до цих проблем, спонукаючи глядачів до обдумування і рефлексії.

Особливо цікаво, що діаспори керамістів в США сприяють культурному збагаченню та розвитку різноманітності. Вони не лише зберігають та адаптують свої традиції, але й інтегрують нові елементи в контекст сучасного мистецтва. Це забезпечує постійну еволюцію та адаптацію керамічного мистецтва в умовах глобалізації, створюючи нові можливості для співпраці між культурами.

Спільноти та колективи грають важливу роль у розвитку сучасної кераміки. Об'єднуючи талановитих керамістів, студії та кооперативи створюють простір для обміну навичками та техніками. Це дозволяє новачкам отримувати важливий досвід від маститих художників, а досвідченим керамістам — вдосконалювати свої вміння і ділитися новими ідеями.

Обласні та міські керамічні студії часто забезпечують доступ до дорогого обладнання, яке може бути недоступним для окремих художників. Це включає в себе печі, механізми для 3D-друку, інструменти для обробки та різні матеріали, що робить виробництво більш доступним та ефективним.

Керамісти у колективах часто беруть участь у спільних виставках і мистецьких ярмарках. Це дає можливість показувати свої роботи ширшій аудиторії, знаходити нових шанувальників та потенційних клієнтів, а також формувати взаємовигідні зв'язки з іншими художниками та галереями.

Спільноти забезпечують натхнення завдяки обміну ідеями та обговоренням нових проектів. Спільна робота над проектами часто веде до виникнення нових концепцій та інноваційних рішень.

Керамісти у спільнотах також можуть знайти моральну підтримку та нові дружні зв'язки. У світі мистецтва, де іноді може бути самотньо,

наявність товариства допомагає зберегти мотивацію і позитивний настрій [44].

Також багато сучасних колективів активно інтегруються у соціальні проекти, прагнучи вплинути на свої громади через мистецтво.

Сучасна кераміка в США є надзвичайно багатогранною, і художники продовжують досліджувати нові ідеї та виражати свою креативність у цій захоплюючій галузі.

Сучасна кераміка в США процвітає завдяки талановитим художникам, які вносять нові ідеї та перспективи у цю дисципліну. Пропонуємо розглянути сучасних керамістів, чиї роботи заслуговують на увагу [39].

Даная Суммейр дійсно є видатною постаттю у світі сучасної кераміки. Її експериментальний підхід до форм і текстур дозволяє створювати унікальні витвори мистецтва, які відіграють важливу роль у поєднанні традиційних технік з сучасними концепціями дизайну. Вплив природи на її роботи додає особливу атмосферу, роблячи їх ще більш привабливими для шанувальників кераміки.

Елізабет Бенетт дійсно є захоплюючою фігурою у керамічному мистецтві. Її здатність поєднувати функціональність з естетикою дозволяє створювати об'єкти, які не лише красиві, але й використовуються у повсякденному житті. Використання кольорової глазурі та прогресивних технік робить її роботи унікальними і привабливими для широкої аудиторії.

Джош Серф є яскравим представником абстрактного мистецтва в кераміці. Його експерименти зі змінами пропорцій та форм роблять роботи динамічними і несподіваними, а виразні кольори надають їм ще більшої емоційної сили. Це дозволяє йому створювати не лише художні об'єкти, але й справжні інсталяції, які спонукають глядачів до роздумів.

Вражає своєю майстерністю у створенні складних текстур з глини керамістка Лаура Уайлд. Її вміння інтегрувати елементи природи у свої роботи, які виткані з округлостей і шарувань, додає глибинного сенсу і відчуття зв'язку з навколишнім світом. Такі роботи часто вражають своєю

естетикою і витонченістю, а також здатні спонукати глядачів до роздумів про природу і матерію.

Шеллі Розенфельд є керамісткою, чия творчість глибоко досліджує теми ідентичності та культурних зв'язків. Її предмети, що мають особистий характер, часто щедро вміщують інтерактивні елементи, запрошуючи глядачів не лише спостерігати, а й взаємодіяти з ними. Це створює унікальний досвід, який дозволяє кожному відкривати нові сенси і зв'язки з культурою та мистецтвом.

Інноваційні підходи у роботі з матеріалами, у поєднанні складних глазурей із класичними формами, що дозволило створити витвори мистецтва які стали вирізнятися своєю естетичністю привабливістю і технічною досконалістю стали роботи Франка Полка. Це був баланс між традиційними техніками та новітніми експериментами, що зробило його роботи не тільки візуально вражаючими, але й глибоко осмисленими [39].

Ці керамісти є лише частиною широкої спільноти сучасних художників в США, які продовжують досліджувати, інновувати і переписувати правила керамічного мистецтва.

1.2. Розвиток гончарства на території України

Виготовлення виробів з глини, іменоване сьогодні гончарним мистецтвом, — є одним з перших, освоєним людством, ремеслом, і незмінний супутник розвитку його цивілізованої історії. Саме з появою гончарства і почалася віха культурного та усвідомленого розвитку людського суспільства. Протягом багатьох століть і до сьогодні з глини виробляли і виробляють декоративні елементи, прикраси, плитку, іграшки, але, безумовно, головний продукт — це посуд.

Поява гончарства, як вид мистецтва, на території сучасної України датується ще часами мезоліту, але прародителькою саме української кераміки справедливо вважається Трипільська культура.

Історична «колиска» української кераміки - культура Трипільля і стародавньої Русі. Згодом в різних регіонах країни стали з'являтися центри виробництва посуду з глини, які використовували не тільки різні технології, але і різні сорти глини, що і стало причиною отримання ними своїх особливих назв [4 с.88].

Перші згадки про керамічні вироби сягають ще часів, коли землі теперішньої України населяли племена трипільців. Трипільська культура стала ключовою у розвитку гончарства. Щоправда гончарного круга, важливого інструмента для ремесла, ще не існувало, всі глиняні вироби виготовлялися руками.

В часи Київської Русі, гончарі вже починають застосовувати гончарний круг, тож вироби стають видозмінені, більш вишукані, деталізовані. З'являються унікальні дизайни. З появою основного інструменту зросли і обсяги виробництва. Відбувся справжній прорив у розвитку гончарства.

Найпоширенішими виробами в Київській Русі був керамічний посуд, а також дитячі іграшки. Тогочасне населення користувалося великим асортиментом глиняного посуду у побуті. Найбільш розповсюдженими були горщики (Додаток А).

Можна сказати, що XVII-XVIII століття стало часом найбільшого піднесення українського гончарного ремесла. З'являються нові форми, кольори та орнаменти, майстри додають незвичайності своїм виробам. Посуд у вигляді домашніх тварин стає широковідомим (Додаток Б) [27 с.19].

З часом, кераміка набуває характерних для різних регіонів стилів. Гончарі винаходять власні унікальні техніки, тож в різних частинах України з'являються вироби, притаманні винятково регіону, де їх було виготовлено. Вироби почали робити різнобарвними завдяки розпису емаллю, що збагатило можливості майстрів (Додаток В).

В подальші роки ремесло занепадає. 20-30-ті роки та часи Другої світової війни стали критичними. Та після війни гончарство відновлюється дуже швидко, так як бракувало посуду. Гончарі бережуть традиційні техніки притаманні місцевості, та традиційно декорують вироби.

Культовими стали вироби Васильківського майолікового заводу. Завод почав свою роботу в 20-30-х роках. А Васильків ще з давніх часів був центром гончарного ремесла Наддніпрянщини. Особливістю їхніх глиняних виробів є покриття поливою та застосування технік фляндрівки і пастилажа. Деяка майоліка в наш час - справжня знахідка для колекціонерів (Додаток Г) [2].

50-60 роки українці декорують будинки керамічними декоративними тарілками (Додаток Г), Використовують у вжитку глиняний посуд для приготування їжі. Серед людей поширюється традиція, яку ми можемо зустріти і сьогодні. З'являється так званий «великодневий посуд» та «Різдвяний празниковий посуд». Це керамічні набори для декорування святкового стола (Додаток Д) [6 с.94-101].

Сьогодні ми маємо вже сформовані, загальноприйняті відомі види української традиційної кераміки. Кожна з них унікальна, має свою техніку, виготовляється з різних сортів глини, та звісно зі своїми особливостями декору.

Молочна кераміка, одна із найдавніших технологій. Цей різновид особливий завдяки процесу «молочення», коли виріб перед випалом занурюють в молоко (Додаток Е).

Цей різновид відноситься до одного з найдавніших серед тих всіх, що дійшли до наших днів, технологій виробництва кераміки. Особливістю процесу виступає «молочення» - занурення майбутнього виробу в молоко, після чого його обпалюють при високій температурі (від 270 °C до 350 °C). Така обробка сприяє набуттю глиною більш м'якого відтінку, який може варіюватися, залежно від жирності молока і рівня вмісту в ньому білка, від світло-коричневого до насиченого темного і навіть чорного. Якщо ж в

молоді розмішати цукор, то можна домогтися цікавого червонуватого відтінку.

Безумовна перевага цієї техніки: виняткова екологічна чистота готової посуду, відсутність в ній токсичних речовин, чудові властивості зберігання продуктів. Але і ставитися до неї необхідно дбайливо - мити вручну, без використання абразивних і хімічних засобів. Наші предки просто ополіскували молочену посуду і виставляли її сушитися під палючими сонячними променями.

Після першого короткого обпалу – близько 4-5 годин при температурі 1000 С, посудину заглиблюють у молоко, потім обережно витягають, аби не зіпсувати тонкий шар молочної плівки. Також існує спосіб, за якого глиняний виріб обтирають ганчіркою, змоченою у жирному підсолоджену молоці. Посуд обсушують та знову обпалюють у печі, вже за температури 400 С. Основна принада такого способу обробки – вологонепроникність виробів без застосування жодних хімічних речовин. Також молочений посуд термостійкий, легкий та сьогодні підходить для використання на різних плитах і духовках.

Косівська кераміка, представляє гуцульську культуру, та являється нематеріальною спадщиною ЮНЕСКО. Автентична кераміка декорована оригінальними орнаментами.

Місто Косів в Івано-Франківській області, від якого і пішла назва цього неймовірного різновиду керамічних виробів, на сьогоднішній день вважається центром гуцульської культури. У грудні 2019 року Косівська кераміка була удостоєна внесення в Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

Косівська кераміка, її ще називають «мальованою» - є одним з автентичних видів гуцульської народної кераміки. Для неї характерне використання складних технологій виготовлення і унікального декорування у вигляді орнаменту. Традиційна косівська кераміка включає в себе всі

класичні різновиди гончарної продукції: посуд, сувеніри, дитячі іграшки, облицювальну плитку для печей та інших типів поверхонь (Додаток Є).

Всі косівські керамічні вироби оздоблювалися поливами з різноманітними малюнками. Гончарі використовували такі техніки оздоблювання як «ритування» або «гравіювання». Розпис наносили на вироби після першого випалу у печі. При цьому білий ангоб використовували перед обпалюванням, а кольорові – зелений, коричневий, жовтий та синій – після. Кольорові малюнки покривалися прозорими поливами та знову запікалися у печі [20 с.49-56].

Гаварецька кераміка, походить з Гавареччини (Львівщина), набуває унікального вигляду завдяки спеціальній техніці випалу. Вражає своїм забарвленням.

Батьківщина цього унікального різновиду керамічного посуду, який ще називають «сивий», «закурений», «задимлений» «чорнолощений» - Гавареччина, на Львівщині. Ті, кому довелося вперше на власні очі побачити гаварецьку кераміку, не можуть повірити, що вона не виготовлена з якогось особливого сорту глини і не піддавалася фарбуванню. Насправді, властивий їй неповторний «темний, як ніч» або сріблястий колір є результатом особливої технології виготовлення. Її секрет - в особливій техніці випалювання. Тривалість процесу складає 12 годин, а температура, при якій відбувається випал, досягає 1000 °С.

Відповідно до технології, піч під час випалу, щоб уникнути проникнення в неї кисню, щільно засипають землею. Посуд, що знаходиться в такій печі, сильно розжарюється і вбирає в себе кіптяву (Додаток Ж).

Опішнянська кераміка, ще одна з найвизначніших різновидів в Україні. Походить з Полтавщини. В селі Опішні розташований Національний музей гончарства. Кераміка славиться багатобарвністю й різноманіттям, одна з найбільш відомих в Україні. Її батьківщина – село Опішня на Полтавщині. Опішнянська кераміка доволі молода, її коріння сягає у XIX сторіччя. 1893 року в Опішні працювало 288 гончарів, а на

початку XX сторіччя гончарська громада активно реагувала на суспільно-політичні події епохи й з 1926 по 1941 року у селищі було створено гончарні артілі, котрі згодом стали заводами. Також у той період було засновано декілька гончарних шкіл: Опішнянська керамічна кустарно-промислова школа, Опішнянська керамічна промислова школа, Опішнянська школа майстрів художньої кераміки. Саме у цих навчальних закладах впроваджувалися усі інновації – й виробничі, й мистецькі (Додаток 3).

На превеликий для української культури жаль, більшість процесів творчих відбувалися під суттєвим впливом радянської пропаганди. Тому, коли на початку 30-х років минулого століття, в опішнянському гончарному промислі почали використовувати станкове малярство, на виробках стали зображувати червоноармійців. А вже за пару років, коли почався Голодомор, більшість гончарів поїхало з Опішні, а з-поміж тих, що залишилися, деякі були засуджені та розстріляні.

Після занепаду, гончарний промисел Опішні потихеньку почав відновлюватись й у повоєнні роки, майстри передавали свої уміння через артільні школи, а з 60-х років – через організоване виробниче навчання молоді на заводах. Проте, зацікавленість населення у гончарстві почала йти на спад через масову газифікацію села й виготовлення для цього величезної кількості металевого та фаянсового посуду. Ще зі шкільних лав в Опішні вводили профорієнтацію у вигляді гончарного ліплення на уроках праці. Але це не виправдало сподівань й запланованої кількості спеціалістів не було навчено [34].

Цікавим є той факт, що опішнянські майстри завжди створювали свої шедеври без попередніх ескізів.

Місцева глина має сіруватий колір, а при випалюванні стає не червоною, а світло-жовтою. Від початку до повного закінчення, кераміка проходить 40-денний термін виготовлення. Замішавши глину на спеціальному обладнанні, гончар дає їй “відпочити” впродовж декількох

днів, а потім формує виріб і випалює його у печі за температури 850 до 900 °С. Після цього керамічні вироби покривають ангобами (поливами) й знову відправляють у піч.

Для опішнянського розпису характерні рослинні орнаменти – квіти, листя, грона ягід, колосся, букети та віночки. Також цій кераміці притаманна характерна колористика розписів. Бежевий, коричневий, зелений та блакитний – основні кольори розпису, а відтінки їх найрізноманітніші. Для опішнянського розпису використовують техніку фляндрування, коли лінії малюнка “тягнуть” металевим писачком, створюючи візерунки.

Звісно ж, деякі гончарні осередки було втрачено, так само, як і техніки гончарства. А сучасні керамічні вироби часто є авторськими поєднаннями декількох регіональних традицій та технік. Втім, чудово, що є натхненні майстри, котрі радо відновлюють та підтримують цей промисел, котрий насправді вже давно став душевним національним мистецтвом [31].

Оригінальні традиційні орнаменти, кольори, різновиди форм та візерунків, техніки виготовлення, характерні ознаки різних регіонів - це все, про українську кераміку, яка ніколи не зупинялася. Сучасні глиняні вироби продовжують підкорювати світ.

У століття цифрових технологій, створені руками талановитих майстрів, вироби з глини не тільки не втратили своєї цінності, а й, навпаки, з кожним роком все більше українців та іноземців із задоволенням купують чудові роботи народних умільців.

1.3. Вплив різних діаспор на розвиток керамічного мистецтва в США

Діаспори керамістів в США стали важливим аспектом розвитку керамічного мистецтва, справляючи значний вплив на естетичні та технічні підходи. Діаспори керамістів можна поділити за осередками, що

сформувались внаслідок імміграції, культурного обміну та взаємодії різних традицій, що призводить до стилістичного багатства та інновацій у кераміці. Вони складаються з груп художників, які працюють у сфері кераміки, і часто об'єднуються за національністю, стилем чи спільними інтересами.

Японська діаспора справила значний вплив на розвиток керамічного мистецтва в США, найяскравіше проявившись після Другої світової війни. Після війни багато японських керамістів емігрували до США, де почали активно впроваджувати свої традиції, техніки і естетичні принципи в новому культурному середовищі.

Японські керамісти принесли з собою багатий арсенал традиційних технік, таких як сакійо — метод гончарства, що акцентує увагу на рухах і уважності майстра, а також унікальні техніки глазурювання, які створюють неповторні текстури та кольорові переходи. Ці методи не лише доповнили, але й збагатили американські підходи до кераміки.

Японські керамісти впровадили в американську практику фундаментальні естетичні принципи, такі як "вабі-сабі" — краса в неповноті і недосконалості. Ця філософія сприяла перенесенню уваги на природність форм, текстур і кольорів, акцентуючи значення злиття мистецтва з природою.

Керамісти впроваджували концепцію гармонії з природою в свою практику, використовуючи натуральні матеріали і природні процеси. Це вплинуло на зростання інтересу до екологічної свідомості серед американських керамістів, сприяючи розробці нових методів, що враховують екологічні аспекти.

Співіснування японських керамістів з американськими художниками сприяло активному діалогу між культурами. Вони не лише обмінювалися знаннями, але й формували нові крос-культурні стилі та інтерпретації, які поєднували елементи як японського, так і західного керамічного мистецтва.

Витоки японської кераміки також знайшли своє відображення в освітніх програмах, де викладання японських технік стало важливою

частиною навчальних курсів. Це допомогло новим поколінням керамістів розширити свої горизонти і викликало зростаючий інтерес до вивчення екзотичних традицій [36].

У результаті японська діаспора не лише збагачила американську кераміку своїми традиціями та техніками, але й справила значний вплив на формування сучасних напрямків, які підкреслюють важливість інтеграції різних культур у мистецтві. Цей багатогранний вплив сприяв розвитку нових художніх концепцій, що продовжують впливати на керамічне мистецтво в США до сьогодні.

Європейська діаспора зіграла важливу роль у формуванні керамічного мистецтва в США, внесла різноманітність стилів та технік, які значно збагатили американську керамічну традицію. Іммігранти з різних країн Європи, таких як Італія, Німеччина, Франція та інші, принесли з собою давні ремеслові практики та естетичні концепції, які мали глибокий вплив на розвиток керамічного мистецтва в американському контексті.

Кожна європейська культура, що емігрувала до США, мала свої унікальні традиції. Наприклад, італійські керамісти принесли методи виготовлення майоліки та традиційні стилі розпису, зокрема, яскраві кольори та деталі, які підкреслювали витонченість та елегантність. Німецькі керамісти, в свою чергу, відзначилися своєю технікою виготовлення фаянсу, який став популярним в американських домівках.

Рельєфні техніки, які широко використовувалися в європейській кераміці, також знайшли своє відображення у США. Ці методи, що включали створення текстури на поверхні виробів, сприяли розвитку нових стилів, які акцентували увагу на фізичній присутності та тактильних якостях кераміки [38].

Європейські керамісти принесли з собою різноманітні техніки розпису, які включали використання глазурей, візерунків і орнаментів. Ці техніки стали важливими елементами в американській кераміці, де

художники почали експериментувати з формами та кольорами, створюючи унікальні та авангардні роботи.

Майстри адаптували свої звичні методи до нових умов, використовуючи місцеві матеріали та умови, що стало поштовхом для розвитку нових технік і стилів. Це сприяло створенню "американських" версій європейських традицій, водночас зберігаючи культурну спадщину [39].

Спілкування між європейськими та американськими керамістами призвело до розвитку нових художніх мов, що поєднують елементи різних культур. Це сприяло виникненню нових стилів, які відображали багатство культурного різноманіття, характерного для США.

Таким чином, європейська діаспора залишила значний слід в історії американської кераміки, збагачуючи її різноманітними традиціями, техніками і стилями, які продовжують впливати на сучасних керамістів. Поєднання європейських керамічних елементів з місцевими новітніми інноваціями створило унікальний керамічний ландшафт, який продовжує розвиватися до сьогодні.

Латинські художники внесли свою культуру та естетичні особливості, що також збагачує американську кераміку. Їхні техніки і стилі, включаючи яскраві кольори та ритмічні орнаменти, стали важливими елементами в роботах сучасних керамістів. Такі елементи суттєво впливають на сучасних керамістів з Північної Америки, сприяючи інтеграції різних культурних впливів та укріпленню міжконтинентальних зв'язків.

Сучасні тенденції в кераміці дійсно відображають важливі соціальні теми та культурні контексти. Багато керамістів використовують свої роботи, щоб підняти питання, що стосуються екології, ідентичності та соціальних проблем. Це відкриває нові простори для діалогу між різними культурами, дозволяючи художникам висловлювати свої думки про важливі для них аспекти життя [42].

Кераміка як мистецька форма не лише передає естетичні цінності, але й виконує роль соціального коментаря. Складаючи унікальні художні висловлювання, майстри кераміки звертаються до глядачів, спонукаючи їх замислитися над питаннями нерівності, екологічних проблем, спадщини та перспективи майбутнього.

Таким чином, кераміка стає не просто предметом побуту, а вагомим інструментом для обговорення та пропаганди соціальних і культурних цінностей.

Кооперативи та спільноти керамістів дійсно відіграють важливу роль у розвитку цього мистецтва. Завдяки обміну знаннями та ресурсами, керамісти можуть не лише вдосконалювати свої навички, але й вносити нові ідеї та техніки у свою практику. Такі спільноти створюють підтримуюче середовище, де можна експериментувати та ризикувати, що є надзвичайно важливим для творчого процесу.

Отже, діаспори керамістів в США сприяють культурному збагаченню та розвитку різноманітності. Вони не лише зберігають та адаптують свої традиції, але й інтегрують нові елементи в контекст сучасного мистецтва. Це забезпечує постійну еволюцію та адаптацію керамічного мистецтва в умовах глобалізації, створюючи нові можливості для співпраці між культурами.

1.4. Творчість сучасних українських керамістів в умовах зовнішньої та внутрішньої еміграції

Українське гончарство — це один з найстаріших і найяскравіших видів народного мистецтва України, який має глибокі корені у культурі та традиціях українського народу. Це ремесло відзначається не лише своєю технічною майстерністю, але й естетичним наповненням, що відображає духовність і спосіб життя різних регіонів.

Гончарство в Україні налічує тисячоліття. Перші свідчення цього мистецтва датуються бронзовою добою. Протягом століть гончарство розвивалося, під впливом різних історичних подій, які формували специфічні стилі і техніки.

Українські гончарі використовують різні технології, такі як ручне формування, вжиток гончарного круга та різні способи оздоблення, включаючи глазурування, різьблення та розпис.

Кожен регіон України має свої особливості у гончарному мистецтві. Наприклад, на Полтавщині відзначаються характерні червоні та чорні глиняні вироби, тоді як на Закарпатті популярні більш складні різноцвітні керамічні вироби.

Багато гончарних виробів містять елементи символіки, що пов'язані з натуральними мотивами, сімейними цінностями та традиціями. Наприклад, орнаменти можуть символізувати родючість, достаток або захист.

Сьогодні українське гончарство немає обмежень у традиційному контексті. Багато майстрів експериментують з формами та матеріалами, створюючи сучасні інтерпретації класичних виробів, інтегруючи в них нові елементи дизайну.

Гончарство вважається важливою частиною української культурної спадщини, і його збереження є пріоритетом для багатьох ремісників та культурних установ.

В Україні проводяться фестивалі, виставки та конкурси, які сприяють популяризації гончарного мистецтва. Додатково, українське гончарство стало об'єктом дослідження в багатьох наукових працях, присвячених культурній спадщині та народній творчості України.

XX століття стало часом соціальних, військових та революційних потрясінь, що відбилося в мистецтві і спровокувало кілька хвиль еміграції української інтелігенції.

Перша хвиля пройшла на самому початку XX століття, наступна хвиля еміграції українських художників пов'язана з трагічними подіями

1920-х рр., коли УНР втратила незалежність. Нова влада почала посилювати тиск у художньому відтворенні дійсності, а пізніше й умови життя стали нестерпними. Штучний Голодомор 1932–1933 рр., втрата державності, цензура та інші соціально-політичні чинники змусили багатьох авторів переїхати в Західну Україну, а невдовзі і в країни Європи [7 с.65-79].

Друга хвиля еміграції негативно трактувалася радянськими художніми критиками. Вони позиціонували інтелігенцію, що виїхала, як зрадників, заперечуючи факт, що аполітичному або націоналістично-орієнтованом умістцеві було складно не просто творити, а іноді й зберегти життя в умовах червоного терору.

Третя хвиля еміграції почалася наприкінці 1930-х рр., коли в Західній Україні розпочалася боротьба проти тоталітарної влади. Багато місцевих художників, як і інших представників інтелігенції, боролися з новою владою в рамках УПА. Після поразки вони були змушені виїхати з країни. Наразі ми можемо спостерігати нову хвилю еміграції, пов'язану із повномасштабним вторгненням та воєнною агресією російської федерації.

Українська інтелігенція, митці, та інші представники творчих професій вимушено стали або внутрішньопереміщеними особами, або залишили країну. Опинившись в еміграції, змінюється не тільки їх життя, а й напрямки роботи.

Від початку широкомасштабного військового вторгнення росії в Україну мистецька активність України за кордоном кардинально змінила свою представленість: участь у виставках та мистецьких заходах із експозиціями стала своєрідним подвигом, й у той же час багато митців виїхали за кордон і почали створювати нові колекції, працюючи в країнах по всьому світу.

Мистецтво, як і все життя українців, змінилось. Митці рятували себе, свої сім'ї, твори. На жаль, багато витворів сучасного мистецтва втрачені назавжди. Митцям потрібен був час пережити емоції й думки в собі та згодом видати мистецький продукт, а хтось навпаки – почав реагувати

одразу, ледь не миттєво, народжуючи твори мистецтва як відображення того, що відбувається навколо.

В Анкарі відбулася виставка ArtAnkara, яка є однією з головних мистецьких подій у країні (Додаток II). На ній були широко представлені роботи українських художників та митців-керамістів як з української діаспори в Туреччині, так і тих, хто знайшов тут прихисток під час війни, а також тих, хто відважився приїхати з України.

З України на виставку приїхала унікальна колекція мистецьких цеглинок «ЦеГлинаАрт» (куратор кою проєкту: українська художниця-керамістка Олесею Дворак-Галік), кожна з яких – художній погляд і бачення митців-керамістів війни, боротьби українців проти російської агресії, майбутньої перемоги. 28 цеглин «говорять» про руйнування й біль, надії та відбудову і про унікальність моменту та вічність буття.

Особливістю проєкта «ЦеГлинаАрт» стало те, що митці відібрали п'ять мистецьких об'єктів, які люди з вадами зору могли б відчутти на дотик, рухати мистецькі об'єкти, доторкатися до них. Також був записан аудіо гід до цих мистецьких виробів [24].

Олеся Дворак-Галік (Додаток I) зазначила, що: «Війна дійсно стала каталізатором деяких процесів розвитку в українському мистецтві, але ціна цьому – дуже висока. Ми інтегруємося, і закордонне мистецтво інтегрується під потреби українців, яких тепер стало набагато більше по всьому світу. Наші музейники повернуться до своїх музеїв і, можливо, їх щось наштовхне співпрацювати з музейними структурами по всьому світу і між собою, легше буде обмінюватися й знаходити спільну мову. В інших сферах теж можливі або вже відбуваються подібні процеси».

Кажуть, що мрії, висловлені вголос, обов'язков омають втілитися в життя. Одним з прикладів підтвердження такої «теорії вірогідності» може стати історія художника-кераміста з Конотопа – Юрія Мусатова (Додаток I), який з дитинства мріяв побувати у Нью-Йорку. Така можливість випала

йому в грудні 2013 року. Один з найбільших мегаполісів США розкрив свої обійми для українського кераміста.

Нагодою для подорожі стало запрошення до участі в Міжнародній виставці сучасної кераміки та скла «Ceramics/Glass», презентація якої відбулася в Українському інституті модерного мистецтва в Чикаго (США). Серед експонатів – чотири роботи Юрія Мусатова, одна з яких згодом увійшла до фондової колекції музею інституту. На цю виставку завітали переважно представники української діаспори. Юрій Мусатов отримав змогу особисто познайомитися з творчістю українських мистців в еміграції – Антона Скорубського-Кандінського та Сергія Ісупова, чиї імена нині згадуються серед найвідоміших представників постмодерного мистецтва.

Сергій Ісупов, скульптор, кераміст, народився в 1964 році. Першу художню освіту отримав в Україні, далі продовжив освіту в Естонії. Професійний шлях розпочав у 1990 році. Приймав участь у виставках в Прибалтиці, Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії. В 1994 році емігрував у США, штат Массачусетс, де мешкає та працює зараз. Митець створює світи, які ґрунтуються на контрастах. Його завжди цікавили протилежності: темне – світле, чоловіче – жіноче (Додаток Й).

Окрім того, що українські керамісти виїжджали за кордон, деякі з них зіштовхнулися з проблемою вимушеної зміни місця проживання.

З початком окупації Криму Росією у 2014 році Тетяна Болгарова виїхала з півострова на материкову частину України разом із сином, залишивши вдома батьків. Спочатку вона проживала в Голій Пристані, де і вперше спробувала гончарувати в історико-розважальному комплексі «Зелені хутори Таврії». Ремесло стало для жінки своєрідною терапією. Згодом Тетяна переїхала в Херсон. Продовжувала працювати з глиною, вивчати нові техніки. Згодом вона відкрила майстерню, в якій і до тепер проводить майстер-класи, навчаючи інших гончарувати (Додаток К).

Особливо майстриня цінує те, що до готового виробу можна доторкнутися, гончарство пропонує матеріальний результат. І вона охоче спостерігає за радістю учнів, коли їм вдається завершити роботу.

Тетяна навчає гончарства дітей з аутизмом і мріє зробити виставку з їхніми роботами. Про те, як глина лікує і допомагає віднайти баланс, майстриня знає з власного досвіду.

Ще одним видатним керамістом який досліджував та відтворював кримськотатарську культуру був кераміст Рустем Скибін. Він буквально по крихтам збирав і досліджував предмети кримськотатарської традиційної культури, щоб потім відтворити керамічні тарілки та глечики.

У професійній спільноті дослідників Рустема називають "живою легендою" – він у буквальному сенсі все життя займається цією справою. До 2014 року він працював та жив у Криму, а після окупації півострова виїхав до столиці, де мешкає і зараз.

Еміграція на творчості митців відбивається по-різному. З однієї сторони поза Батьківщиною вони мають повну свободу: спробувати себе в різних течіях та напрямках, не обмежуватись вузькою тематикою та цензурою, мати свободу у висловлюваннях, перебувати у безпеці, а не творити під звуки сирени чи вірогідних обстрілів.

Проте творчість в еміграції має й негативні аспекти та труднощі: економічні та фінансові (складність реалізувати власні роботи, знайти покупців, знайти такий вид діяльності, який би міг забезпечити творчий розвиток); духовні труднощі (відсутність рідного та звичного оточення, сум за Батьківщиною та її краєвидами, так званий «синдром емігранта», ментальні відмінності) та соціокультурні бар'єри (мовний, необхідність пошуку нового кола спілкування, недостатня підтримка близьких та рідних). Творчість українських митців-керамістів має багатий та багатогранний характер, що відображає культуру та історію України. Українська кераміка відома своєю унікальністю, різноманіттям форм, кольорів і орнаментів, які часто мають глибоке символічне значення.

Під час еміграції багато українських керамістів продовжували свою творчість за межами Батьківщини, зберігаючи традиції та вдосконалюючи їх у нових культурних контекстах. Це дозволило не лише зберегти українські традиції, але й ввести нові елементи, що стали частиною їхньої творчості.

Еміграція часто ставала поштовхом для керамістів до розширення своєї творчості, оскільки вони мали змогу інтегруватися в міжнародні мистецькі середовища, брати участь у виставках і знайомитися з новими технологіями. Це сприяло відновленню та розвитку керамічного мистецтва, яке продовжує впливати на сучасний дизайн і мистецтво.

Тому для збереження українського мистецтва, традицій дуже важливо, що митці закордоном продовжують зберігати, відтворювати, поширювати та пропагувати українські народні мотиви на тій території, куди емігрували.

Варто зазначити, що творчість митців в еміграції, представляє музейну цінність, має бути інтегрована в історію національної культури, яка ніколи не обмежувалася державними кордонами.

Висновки до першого розділу

У цьому розділі було показано, що знання не лише зберігаються, а й трансформуються, утворюючи нові крос-культурні стилі, які стають основою для творчих та мистецьких новацій. Таке взаємопроникнення культур сприяє створенню багатогранних інтерпретацій, що інтегрують різноманітні традиції, збагачують культурний діалог і формують нові перспективи сприйняття світу. Цей процес не лише об'єднує, а й стимулює розвиток і взаєморозуміння між культурами.

Кераміка у США та в Україні є одним із яскравих прикладів такого культурного обміну. Вона відіграє важливу роль у збереженні історичної пам'яті, відображаючи ключові етапи розвитку суспільств, їхні ідеали та художні вподобання. В Україні кераміка має багатовікову традицію, глибоко вкорінену в народній культурі, починаючи з трипільської

цивілізації і завершуючи сучасними тенденціями. Українські майстри століттями використовували глину як спосіб художнього самовираження, створюючи унікальні орнаменти, що відображають природний світ, духовність і символіку. З іншого боку, у США кераміка розвивалася у тісному зв'язку з культурною спадщиною корінних народів, а пізніше – під впливом європейських іммігрантів, що принесли із собою багаті традиції старого світу.

Сьогодні кераміка як в Україні, так і в США є втіленням синтезу традицій та інновацій. Сучасні митці використовують як стародавні техніки, так і новітні технології для створення мистецьких творів, які виражають актуальні соціальні, екологічні та культурні проблеми. Наприклад, в Україні кераміка часто використовується для відродження національної ідентичності, збереження культурної спадщини та створення нових форм, які відповідають вимогам сучасності. У США, своєю чергою, керамісти активно експериментують із формами та матеріалами, втілюючи ідеї мультикультуралізму та глобалізації.

Таким чином, кераміка стає не лише засобом збереження минулого, але й платформою для творчого експерименту, діалогу культур та переосмислення сучасності. Її унікальність полягає у здатності поєднувати матеріальне і духовне, локальне і глобальне, традиційне і сучасне, що робить це мистецтво універсально значущим та водночас особистісно унікальним. Кераміка продовжує надихати, залишаючись мовою, яка здатна говорити з кожним, хто відкритий до її послань.

РОЗДІЛ II ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ НАТАЛІЇ КОРМЕЛЮК

2.1. Життєвий шлях керамістки

Однією з представниць українського мистецтва закордоном є Наталія Кормелюк (Додаток Л). Вона потужно творить власний стиль, що впевнено означає новітнє продовження національного стилю української кераміки, активно досліджує національне коріння, українську культуру та історію. Її знання, досвід і творчість – колосальна енциклопедія аутентичної культури України, яка вражає своєю духовністю і багатством традицій.

Пані Наталія постійна учасниця виставок, фестивалів та майстер класів, на яких вона активно ділиться досвідом, власними прийомами і техніками роботи з глиною, робить свою справу натхненно й усвідомлено, захоплюючи високою майстерністю і глибиною внутрішнього світу (Додаток М).

Майбутня видатна керамістка народилася 17 лютого 1947 р у Німеччині м. Фюрт. Батьки були українцями: мати - Марія Тарасівна Салюк з села Гайсин район Липовець Вінницької області; батько - Олександр Михайлович Шалай з Лемківщини. В 1941 році батько почав працювати у свого вуйка на господарстві, і коли розпочалась війна він залишився у Німеччині. У 18 років мати була примусово вивезена на господарські роботи до Німеччини. Саме у той час батьки й познайомились.

Згодом, хвилиною буремного часу, батьки з маленькою Наталією переїхали до Франції, в околиці Нормандії, де поселилися й інші українські родини і працювали для французьких фермерів. Так як її батьки постійно працювали, маленькій Наталії доводилося віднаходити собі заняття, пізнавати своє довкілля за власним підходом, міркуванням. Вона любила мандрувати полями і лісами та пізнавати все, що було в природі. Часто батьки брали її з собою на роботу і вона віднаходила собі заняття й там. Були такі часи коли залишали у дворі, замикали браму, щоб Наталія не виходила з двора. Проте

дівчинка навчилась перелазити її, щоб погуляти по селу й мешканці часто відводили її до дому. Вона мандрувала по полях на самоті, де збирала квіти або фрукти залежно від пори року, щоб ніхто не бачив [13].

«Ми були повоєнні чужинці зі своєю розповіддю», - згадує пані Наталія. Незалежно від різниці в мовах, спільний воєнний досвід брав верх і надавав спільну підставу для розуміння й спілкування з французами. Вони визнавали принцип, що кожна національність має свою земельну належність, свою культуру, яка включає і свою мову. Французи співчували та підтримували, «що ми не на своїй землі». Емігранти збиралися і підтримували українські традиції, звичаї, релігію. В 1953 тому у жовтні народився брат Михайло, і з тим прийшло навчання відповідальності за життя другої людини.

У 1955 році родина виїхала з Франції до США. Цей переїзд повністю поміняв життя Наталії та її батьків. Вони переїхали з малого села до потужного багатолюдного міста. Все було по іншому і прийшлося все вчитись по-новому. Знову було два паралельних світи: український і американський.

Переїхавши до США Наталія Кормелюк продовжувала вивчати українську мову та шанувати українські традиції. Великий вплив на життя Наталії мала належність її родини до Української греко-католицької церкви, й зокрема, отців і сестер Василян у храмі Святого Юрія у Манхетені. Коли мисткиня вперше прийшла в школу Святого Юрія, усі предмети були українською мовою і їй здалось, що вона ніби потрапила в Україну. Спочатку їй здавалось, що вони повернулись до того місця, за яким сумували батьки. Проте, як згодом пригадує пані Наталія «Виявилось, що я помилялась. Це була ще одна чужа країна».

Навіть зараз Наталія викладає свої роздуми, есеї, у соціальних мережах музею в Опішні лише українською мовою, тому що зі слів Кормелюк «вона не відчуває їх на англійській мові». Основним є те, що своє розуміння

мисткиня вносить з точки зору власних пережитих подій і сприйняття, які розгорталися на даний час [17].

Після Манхетену Наталія з родиною переїхали в район Бронкс, у Нью-Йорку, і її записали до американської загальної державної школи. Дівчинці довелося вивчати англійську мову, що була мовою щоденного навчання та спілкування в школі.

Неролен Зинстайн взяла під своє крило маленьку Наталію у вивченні мови та звичаїв. Поруч була українська громада з якою батьки майбутньої майстрині були знайомі. Родина суботами й неділями ходила до української церкви, де панувала українська мова. Зараз Наталія описує той період як «паралельне життя», поєднання українського та американського середовища. Життя у «двох світах» було нормою в її родині, як і в більшості українських родин в еміграції.

У школі Наталія Кормелюк знайомилась з різними етнічними громадами та різними культурами. Це навчило Наталію зрозуміти як ідентифікуються культури і народи.

Мисткиня пригадує, що вони з родиною притримувалися своїх звичаїв та традицій. У них був свій календар з церковними святами. Це давало родині поняття хто вони є. «Але нам не вистачало ґрунту, який є на Україні. І мені здається, що я цей ґрунт знайшла в глині», - згадує керамістка. У той час Наталія почала вивчати історію та події, які відбувались в Україні.

У 70-80 роках мисткиня читала вірші українських дисидентів. Це спонукало Наталію почати писати вірші до таборів. Один з таких листів був до Левка Лук'яненка. Левко відповів Наталії Кормелюк на листа і так у них почалась поштова переписка.

Наталія Кормелюк навчалася у Нью-Йорку, де здобула ступінь бакалавра з історії та педагогіки. З 1968 року Наталія викладала історію для учнів середньої школи в державній освітній установі в Нью-Йорку [14].

На життєвому шляху пані Наталії траплялося багато не випадкових зустрічей. Однією з таких - була зустріч з директором Алфіном. На той час

вона активно захоплювалась писанкарством, прагнула пов'язати з ним свою подальшу діяльність, а глиною лише «бавилася». Алфін побачивши роботи Наталії був надзвичайно вражений її талантом та рівнем майстерності і зрозумів, що не зможе в повному обсязі розкрити її талант, рівень її майстерності значно вищий аніж вони можуть їй дати.

Ця подія стала однією з вирішальних у виборі напряму творчості, а саме роботі з глиною. Ця зустріч підштовхнула та спонукала Наталію вступити в Антіохійський університет у Вашингтоні, та отримати ступінь магістра мистецтв. З 1978 року вона почала працювати у приватній школі в Вашингтоні, де викладала гончарство. Саме в цей час у Наталії сформувалася концепція, що гончарство – це візуальна мова, яка впливає з глибокої корінної традиції [46].

В процесі переходу з галузі викладання європейської й американської історії до викладання гончарства, мисткиня зосередила увагу на історії гончарства по світу та гончарний внесок у формування й збереження поодиноких культур світу. У ті роки вона цілком поринула в гончарну справу й розуміла, з педагогічної точки зору, що без культурного пізнання свого минулого об'єднане мислення громадян країни неможливе.

Саме в Америці відбулося мистецьке становлення Наталії Кормелюк. У становленні Наталії як особистості та мисткині, можна виокремити батьків, які для неї завжди були на першому місці. Релігійно-духовне виховання, яке розпочалося вдома й було підтримане в громаді. «Через молитву й розмову з Господом», - як зазначає пані Наталія, було можливо пережити не одну особисту подію і знати, як діяти у влучний час. «Кожна людина мусить знаходити винятково свій шлях пізнання, якому богу молитися, як до нього ставитися, і як ставитися до власного духу й розуміти свою волю» - зазначає у своїх есеях керамістка. Переїзди з однієї країни в другу, включаючи Україну, також наклали свій відбиток на становлення мисткині.

Одним з кроків до становлення Наталії стало дослідження національного коріння – української історії, усвідомлення спадковості

культурних традицій. Вона викладала кераміку, скульптуру, працювала директором мистецької студії, проводила вечірні курси з кераміки для дорослих.

Пані Наталія пов'язує своє прагнення до викладання з дитячими спогадами «В дитинстві для моєї безпеки мої батьки закривали мене вдома. Двір був з високим забором, я весь час була сама. Це я зараз згадую що можу бути сама. Тому я часто залишаюсь один на один з глиною. Бути зі своїми думками. Але мені також потрібно бути з людьми. Тому я поєдную».

Наталія Кормелюк, як багато митців, отримала значний вплив від своїх вчителів та попередників у світі кераміки. Її шлях у мистецтві був сформований під впливом як українських, так і міжнародних майстрів.

Ще одним важливим етапом у житті Наталії Кормелюк була її участь у Спілці української молоді (СУМ). Ця спілка є однією з найстаріших молодіжних організацій, яка відіграє важливу роль в розвитку молоді та підтримці її ініціатив. Пізніше додалося викладання української мови й літератури при Українській суботній школі імені Тараса Шевченка у Вашингтоні. СУМ організовувала різноманітні освітні програми, семінари та культурні заходи, спрямовані на розвиток національної свідомості та ідентичності молоді. Спілка активно залучала молодь до соціально корисних проєктів, волонтерства та громадських ініціатив, що сприяло формуванню активної громадянської позиції. СУМ надає платформу для молодіжних проєктів, допомагаючи реалізувати ідеї, які можуть покращити життя молоді та суспільства загалом.

Організація співпрацює з молодіжними структурами за кордоном, що відкриває нові можливості для молоді, зокрема участь у міжнародних проєктах та обмінах. СУМ забезпечує молодь ресурсами та підтримкою у питаннях, пов'язаних із психологічним здоров'ям та розвитком, що є важливим аспектом в умовах сучасних викликів.

Сьогодні СУМ — це багатотисячне членство, яке діє не лише в Україні, але й в українській діаспорі Австралії, Аргентини, Бельгії, Великої Британії, Канади, Франції, Німеччини і США. 75 років від часу заснування та 50 років після відновлення СУМ в діаспорі, організація працює для того, щоб молоді українці з різних країн могли спілкуватися між собою, допомагати одне одному в духовній, розумовій, соціальній, культурній, освітній і фізичній сферах [46].

2.2. Джерела натхнення, педагогічна діяльність та видатні учні Наталії Кормелюк.

У США українська мисткиня надзвичайно потужно творить власний стиль, що впевнено означає новітнє продовження національного стилю української кераміки. Вона робить свою справу натхненно й усвідомлено, захоплюючи високою майстерністю й глибиною внутрішнього світу.

Наталія черпала натхнення з робіт традиційних українських гончарів, які представляли різні регіони України. Це дозволило їй вивчити автентичні техніки, орнаменти та форми, які впродовж століть передавалися з покоління в покоління.

Керамістка активно надихалася українським фольклором, традиційними символами та мотивами, які присутні в народних звичаях і обрядах.

Природа України, її пейзажі, кольорова палітра, текстури, а також природні матеріали, з яких виготовляється кераміка, також є важливими джерелами натхнення для її художньої діяльності.

Наталія Кормелюк багато вивчала творчість американських та японських майстрів: Майкла Карду, Вернардо Лічі, Ричарда Лафіна, Соетсу Янагі, Уорена Макензі (техніка, погляди), а набагато пізніше її увагу почнуть привертати українські автори: Юрій Лашук, Олесь Пошивайло, науковці музею-заповіднику українського гончарства, та їх спадщина, бо то є її минулим. Вивчаючи їх роботи вона пізнавала як інші автори й майстри

мислили й працювали, пізнавали та зберігали свою ідентичність через гончарство, запозичувала різні підходи та техніки, що дозволяло їй створювати унікальні роботи з елементами експериментів. Мисткиня вміло поєднує свої корені з сучасністю, розвивая власну художню мову на основі багатовікової керамічної спадщини України та її сучасного мистецтва.

Як майстриня гончарної справи і як педагог, пані Наталія переконана, що потрібно проявляти вірність своїм переконанням і переживанням, - «потрібно ділитися з тією публікою, з якою знаходиш спільну мову».

В американському заокеанні художниця-керамістка присвятила понад 40 років викладацькій діяльності у Філд Скул (приватна школа від 6 до 12 класів у столиці США – Вашингтоні). Керамістка наголошувала на вивченні методів роботи з глиною і заохочувала студентів проявляти свою зацікавленість й не боятися пред'являти у творчих роботах своє походження. Студенти могли вільно почуватися й візуально описувати, хто вони, але для цього їм було потрібно «набиратися відваги проявляти, а не приховувати своє походження». Її викладацька діяльність базувалися на принципах, які вона намагалася донести своїм студентам, а саме: що з їхньою думкою рахуються; що студенти несуть відповідальність за свою роботу перед громадськістю; візуальне має співпадати з написаним змістом у зрозумілий спосіб (тільки тоді, коли авторське пояснення збігається із зовнішнім сприйняттям, сама робота досягає рівня художництва свого прояву); творчість має вплив, і за ними стоїть рішення, «чи це буде на добро, чи на зло»; вміння говорити про свої роботи.

Учителювання й виховання для Наталії - це більше, аніж просто кар'єра чи матеріальна винагорода. Для неї – це покликання, хоча на початку своєї педагогічної кар'єри вона цього не розуміла. Наразі мисткиня зазначає, що навчання студентів і педагогіка є для неї справою життя, і їй надзвичайно важливо передавати естафету знань, світосприйняття, цінності з одного покоління в інше.

Наталія Кормелюк має послідовників своєї творчості, які ще в студентські роки захопилися її людськими, творчими та педагогічними якостями. Студенти пані Наталіїз Гуд Коледжунаразі працюють викладачами в закладах освіти. Мисткиня каже про їх діяльність так: «Вони не лише вивчають навички гончарної творчості, але й обмірковують, як і чому передати ті знання, і як з ними працювати вже зі своїми студентами» [14].

Сьогодні найбільш успішні її учні, котрі вирішили продовжувати працювати з глиною, як зі своєю професією: Джак Макдермет (JackMcDermott) теперішній викладач гончарства і глиняної скульптури у Філд Скул з 2017 року. Анн Потер і Мадді Палмер (AnnPotterandMaddiePalmer) – також є послідовницями пані Наталії. Зараз вони викладають в початкових школах Америки та паралельно працюють з глиною. В Україні також є послідовники та шанувальники гончарної творчості і філософського підґрунтя, яке вкладає в свої вироби Наталія Кормелюк. Однією з представниць є Худолєєва Ірина Костянтинівна – засновниця гончарної студії «Глиняні викрутаси», яка познайомилась з пані Наталією під час проходження навчання в Е-Літній Академії гончарства, що проходила в місті Опішньому (Додаток Н).

2.3. Мистецькі обрії Наталії Кормелюк: виставки та творчі проекти.

Наталія Кормелюк – постійна учасниця фестивалів та майстер-класів, що презентують українську культуру. Її знання, досвід і творчість – колосальна енциклопедія національної культури українців, яка вражає американців духовністю й багатством традицій. Вона реалізувала безліч видатних проєктів, які стали важливими віхами в її кар'єрі та внесли помітний внесок у розвиток керамічного мистецтва в Україні.

Роботи Наталії чудово поєднують традиційні техніки з сучасними естетичними підходами, багато з них відзначаються синтезом традиційних

мотивів та сучасного дизайну. Також керамістка інтегрує й сучасні елементи, завдяки чому її роботи привертають увагу як фахівців, так і широкої аудиторії. Виставки, в яких вона брала участь, часто демонструють не лише естетичну сторону кераміки, а й її культурне значення, зв'язок із історією та технікою виготовлення.

Одними із знакових проєктів Наталії стали масштабні керамічні інсталяції, які вона створює для виставок. Вони часто включають інтерактивні елементи, що дозволяють відвідувачам взаємодіяти з мистецтвом, знайомлячись із традиційними українськими символами та їх значенням.

У вересні 1989 року мисткині трапилась нагода приїхати до України. Керамістка отримала пропозицію створити і розписати Українську кахельну піч при музейних національних кімнатах в Університеті Пітзбурга штат Пенсильванії США, адже американці виявили неабияку зацікавленість у дослідженні оригінальних центрів гончарства в Україні. Так у Наталії з'явилася нагода вперше відвідати Україну.

Мисткиня дуже вагалась чи втілювати цю роботу, адже вона до цього ніколи не була в Україні. Проте її переконання, що «вміти обґрунтувати своє походження чи свою працю є завданням кожного хто творить» допомогло прийняти позитивне рішення.

Під час цього візиту до України Наталія мешкала у Гаврила і Євдокії Пошивайлів. Гаврило був майстром посуду і скульптури малих форм, а Євдокія – розмальовувала вироби чоловіка та сина традиційним рослинним орнаментом, зображеннями риб і птахів. Саме у цей час Наталія дізналась про осередок гончарства в Опішні і довколишніх місцях. Ця подія надихнула керамістку та сприяла тому, що вона почала реалізовувати проєкт Українська кахельна піч в Пенсильванії. Цей проєкт розроблений з метою ознайомлення ширшої аудиторії з традиціями українського народного мистецтва, а також з історичним значенням кахельних печей у побуті та культурі українців. Українські кахельні печі — це не лише функціональні

елементи помешкань, але й важливі елементи оформлення інтер'єру, що несуть в собі культурні та історичні значення [46].

Інсталяція символізує домашній затишок, тепло і традиції. Кахельна піч виконана в характерному стилі українського гончарства, що включає традиційні орнаменти та кольорові рішення. Наталія використовує різноманітні техніки обробки та оформлення, що підкреслює красу та різноманіття української кераміки. Верхня частина печі відображає традиції народу, родини, як перехід з роду в рід. На лівій стороні печі відображено історію козацьких років. Проєкт також має на меті освітню складову, заохочуючи спостерігачів вчитися про історію та значення кахельних печей, їхнє місце в українській культурній спадщині та їхню роль у побуті.

Інсталяція в Пенсильванії представляє не тільки українську культуру, але й стає мостом для культурного обміну, зміцнюючи зв'язки між українською діаспорою та американським суспільством. Цей проєкт показує, як традиційні елементи можуть бути адаптовані до сучасного контексту, інтегруючись у нові культурні середовища, а також підкреслює важливість збереження культурної спадщини в умовах глобалізації, сприяє популяризації української культури за межами країни і формує позитивний імідж України на міжнародному рівні (Додаток О) [46].

Також варто зазначити, що Наталія Кормелюк приймає участь у багатьох виставках міжнародного та місцевого масштабів, де її роботи отримують визнання і нагороди. Це включає участь у тематичних виставках, присвячених сучасній кераміці, а також фольклорним мотивам. Ці проєкти відображають не лише її професійні досягнення, але й глибоке усвідомлення культурних традицій та сучасних викликів.

Також вона приймала участь у виставці в Нью-Йорку, яка проходила в будівлі, що має назву Український інститут, там вона представляла роботи, які стосувалися трипільської культури та археології; приймала участь у виставці галереї міста Пітсбург та в Американському музеї «Скіфське золото», де вона також презентувала свої вироби з кераміки [14].

Щороку, кожного вересня, організовується великий український фестиваль, на якому пані Наталія представляє свої побутово-ужиткові вироби з глини. Вона є частою гостею виставок, що проходять й в інших містах: Нью-Йорк, Нью-Джерсі, Філадельфія, Пенсильванія. Впродовж останніх років вона за тиждень до Великодня приймає участь у виставках, організованих українською православною церквою. За її словами: «так як мої роботи відносяться до українського то в першу чергу я їду туди, де запрошують українці, а потім їду на американські ярмарки». Що ще раз підкреслює її прагнення до збереження аутентичних українських традицій.

Проте, варто зазначити, що Наталія Кормелюк активно приймає участь у виставках та проєктах, що організовуються на території України, співпрацює з різними музеями, створюючи тематичні експозиції, пов'язані з українською культурною спадщиною. Це дозволяє їй не тільки презентувати свої роботи, а й популяризувати українське керамічне мистецтво в цілому. Деякі з її проєктів зосереджені на соціальних аспектах, наприклад, на питаннях екології та сталого розвитку. Вона використовує свої твори для привернення уваги до важливих соціальних проблем, сприяючи перетворенню кераміки в інструмент для змін.

Так, Національний музей-заповідник українського гончарства презентував одразу кілька виставкових проєктів, одним серед яких стала її персональна виставка кераміки «Діалоги з глиною» [11]. А також виставки «Два береги однієї ріки» та «Премудрість Наталі Кормелюк» [9].

Вони були представлені в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному. Виставка «Два береги однієї ріки» об'єднала роботи Наталії, створені в США та під час її резиденції в Опішному у 2021 році. Вона майстерно поєднала традиції українського мистецтва з сучасними тенденціями, відтворюючи в глині історичні мотиви різних гончарних осередків України. Проєкт «Премудрість Наталі Кормелюк» відображає символіку боротьби України за незалежність через гармонію природного та рукотворного середовища. Виставка підкреслює

зв'язок між мистецтвом та актуальними суспільними процесами (Додаток П) [33].

В музеї Опішнього керамістка також брала участь у колективних виставках, майстер-класах, конкурсах, а також у різноманітних мистецьких проєктах, які підтримують розвиток українського гончарства. Ці заходи, як правило, сприяють обміну досвідом між керамістами, популяризації керамічного мистецтва і залученню молоді до традицій.

Виставка в Опішньому презентувала майже 100 її творів, які мисткиня виготовила як учасниця КЕРАМОрезиденції та художня кураторка VIII сесії Е-літньої академії гончарства. Експоновані твори демонструють палітру досконалих прийомів та сміливих творчих експериментів з українською глиною, ангобами та поливами, що базуються на ґрунтовних знаннях технології кераміки.

Керамічна резиденція в Опішньому — це важливий центр, який підтримує і розвиває українське керамічне мистецтво, де проводяться навчальні програми, майстер-класи та творчі проєкти. Опішня славиться своєю давньою керамічною традицією, і ця резиденція привертає увагу художників, керамістів та аматорів з усієї України та з-за кордону. Резиденція пропонує місце керамістам для створення нових робіт, а також навчання у майстрів і обмін досвідом між учасниками. Однією з основних її цілей є збереження та відродження традицій керамічної справи, зокрема технік, що використовуються у народному мистецтві.

Також там проводяться виставки робіт учасників, що дозволяє демонструвати результати їхньої творчої діяльності ширшій аудиторії, залучаються митці з різних куточків України та світу, що сприяє культурному обміну та розвитку нових ідей у кераміці. Твори Наталі Кормелюк — довершені функціонально й за художньою образністю. Її творчість — актуально-сучасна поза кордонами держав і, що найголовніше, — наскрізно пройнята Україною.

2.4. Архетипи та стилістика у творчості керамістки: між традиціями та новаторством.

Кажуть, що глина — це хліб гончара. Як не можна хліб випекти без вогню, так і глиняний виріб теж неможливо виготовити без участі й допомоги вогню, то й даровано його було для того, аби запалити серця в гончарів і в їхніх горнах, щоби гончарському роду не було переводу.

Природа оточує людину символами та фактами незламності. Їх треба тільки навчитись бачити та помічати. У часи, коли люди відчують біль, страх й емоційну втоми, художники показують, що світ живої природи нікуди не зник, він поруч з кожним із нас.

Архетипи в кераміці та гончарстві – це базові, універсальні образи та символи, які відображаються в різних культурах та епохах через вироби з глини. Кераміка, як один з найдавніших видів мистецтва, часто відображає культурні, соціальні та релігійні аспекти життя суспільства.

Багато глиняних виробів мають материнську символіку, що відображає родючість та жіночість. Це можуть бути статуетки, посуд, тощо.

Часто у гончарстві можна зустріти мотиви, що відображають природу, такі як рослини, тварини чи елементи пейзажу. Ці символи свідчать про зв'язок людини з природним світом.

У багатьох культурах кераміка використовувалася для створення ритуальних предметів, які символізують зв'язок між людьми та вищими силами. Це можуть бути глечики, чаші для обрядів тощо.

Керамічні вироби часто відображають повсякденне життя й діяльність людей, їх звички, традиції та побут. Вивчення архетипів дозволяє глибше зрозуміти культурний контекст та історичний розвиток різних народів. Українське гончарство, зокрема, має свої унікальні традиції, які також містять багатий архетипічний контекст.

Наталія Кормелюк відносить себе до категорії майстрів, які працюють за кустарною школою гончарства. Гончар - це майстер, коли він володіє всіма

частинами знання своєї праці від набування глини до формування, поливання і випалу. Кустарна школа гончарства — це підхід, який спеціалізується на вивченні традиційного гончарного ремесла, створенні керамічних виробів та збереженні культурної спадщини [25 с.143].

Стилістика робіт Наталії Кормелюк відзначається поєднанням традиційних українських керамічних технік з сучасними елементами дизайну. Її роботи демонструють характерні особливості, які формують унікальний стиль, властивий тільки їй. Наталія активно працює з традиційними методами гончарства, включаючи ручне формування та використання гончарного круга. Це дозволяє їй зберігати автентичність і зв'язок з історією (Додаток Р). Її роботи часто містять оригінальні українські орнаменти та символи, які мають глибоке культурне та історичне значення. Вона використовує мотиви, пов'язані з природою, родючістю та сімейними цінностями.

Мисткиня обирає яскраві, насичені кольори, які звертають увагу на деталі її виробів. Це може включати як традиційні кольори, так і нові, сучасні поєднання.

Кожна посудина і композиція Наталії Кормелюк у своєму розписі віддзеркалює «живий діалог з глиною» [23]. В основному всі роботи мисткині викручені на гончарному крузі. Але інколи вона працює з ручним ліпленням, коли хоче сповільнити темп праці або внести нові пошуки. «Під час місення глини розпочинається знайомство з нею, далі розмова продовжується на крузі. Перший чуттєвий діалог з глиною розпочинається при оборотах вертикальної спіралі на крузі», - так описує процес початку створення виробу керамістка [10].

При викладанні методів роботи на крузі та як правильно працювати з глиною, пані Наталія завжди говорила своїм студентам: «Поводьтесь з глиною як з підлітками. Все "унапрямяйте", але не силуйте до тої міри, що молода людина немає вибору!» Як людині так і глині треба дати напрям

руху і вибір щоб не збунтувалась! Можу додати що гончар слухає глину дотиком а вуха і очі додаються в друге» [8].

Другий діалог з глиною - коли робота підсохне. Майстриня обточує спідню і нижню частини виробу. Тут розпочинається її знайомство з формою. Діалог відбувається, коли мисткиня тримає в руках форму і пізнає внутрішній контур і чи вірно відображається на зовні. Обточує ті частини, котрі вирізняються від внутрішнього контуру. Наталія вважає що, те що всередині є найосновніше для здорового росту [32].

Керамістка наносить поверхневий розпис на ужитковому посуді ангобами. На поверхні виробу Наталія робить контури рослинних елементів, по серед них часом з'являються птахи або інші звірята, залежно від призначеної цілі посуду або особистого настрою (Додаток С). Під час розпису керамістка ставить собі питання «А що я хочу розвинути на поверхні? Що хочу наголосити? Яке моє особисте чуття на даний момент, коли беруся до розпису?»

Наталія Кормелюк вважає, що настрої відіграє свою роль у розписі виробів. Для поплинності ліній і контурів їй допомагає музика. Лінії надають почуття руху і напрямку, як і де розміщені, сама товщина лінії від початкового руху до кінцевої зумисно відрізняється.

Наступний крок творчості мисткині - перша познака на формі. Це є початком діалогу на поверхні. Сітка з переплетиними лініями в останніх двох трьох роках стала наче особистим підписом Наталії Кормелюк. Сітки, котрі починаються підкресленими лініями і наповнені крапками не є нічим іншим, як поля засіяні зерном, яке буде родити. До того, з того поля виростає решта запису на посуді. Зародження розпису з одного місця і "одного зерна" уподібнюється до народження ідей з розмов. Слова і розмови родять ідеї в кожній людині. Кожне зерно, чи в людині, чи на полі, видержує свій час і надає сили для розвитку свого призначення.

Під час розпису своїх виробів мисткиня використовує контраст і композицію, встановлює виразний перехід, намагається оминати

геометричні прості лінії і кути, дотримується асиметричного розположення.

При розписі Наталія звертає увагу на лінійний рух. Вона наводить лінії різною товщиною. Тому контур може розпочинатися товстішою лінією, а завершитись цілком вузькою, або незамкненою чи недоведеною. Суть в тому, щоб сама контурна лінія не була однакової товщини. На думку мисткині, гладяч пізнаючи лінію, котра однакова, не сприймає і око шукає щось цікаве [11].

Роботи Наталії Кормелюк не лише естетично привабливі, але й функціональні. Вона створює як декоративні елементи, так і корисні побутові предмети, які можуть використовуватися в повсякденному житті.

Наталія пригадує традиції, але також привносить у свої роботи сучасні концепції та підходи, що дозволяє формувати нові стилі кераміки. Це може проявлятися в експериментальних формах або стильових рішеннях, що виходять за межі традиційної кераміки [28].

Стилістика в роботах відноситься до народного мистецтва. Вона постійно перекликається з сучасністю. Останнім часом Наталія часто робить розпис, але вживає там коричневу поливу всередині без розпису, а тільки зовні розпис і цим вона модернізує частково народне і вносить його в сучасне. Майстриня прагне до того, щоб ці вироби мали свою ідентичність та характер.

У своїх есеях пані Наталія зазначає «якщо виріб вкритий просто однією поливою, то ніхто не знає автора, окрім того, що я їх підписала. А коли я роблю з розписом там є перекликання з чимось іншим. Люди які мають такі вироби знають їх культурне значення. Я роблю українське в Америці. Як україно-американка мої роботи пов'язують одне і друге. Одне - полива, а друге розпис і таке перекликання. Я дивлюся як писати, а не як розмальовувати» [16].

Наталія Кормелюк працює в різних стилях кераміки, поєднуючи стародавні техніки з сучасними підходами. Вона активно експериментує з

формами, кольорами та текстурами, створюючи як традиційні, так і авторські вироби. Її роботи часто містять елементи фольклору, що надає їм особливого шарму і витонченості, глибоко пов'язані з українською культурною ідентичністю, і кожен виріб відображає повагу до спадщини та традицій.

Таким чином, стилістика робіт Наталії Кормелюк є симбіозом традицій і сучасності, що робить її кераміку виразною та впізнаваною.

У своїй творчості Наталія часто надихається архетипами, що пов'язані з українською культурою — символіка природи, родючість, любов та сім'я. Ці теми допомагають їй створювати глибокі та емоційно насичені роботи, які резонують із глядачами.

Упродовж 1976–2008 років Наталя Кормелюк звернулася до вивчення традицій виготовлення гончарного посуду та його декорування в різних гончарних осередках України. Власне, пошук цих знань привів мисткиню до Опішні у 1989 році. Усвідомлення спадковості могутніх культурних традицій пробудило талант, запалило його бажанням продовжити українське мистецтво у власній творчості.

У ранніх особистих пошуках мисткиня відкрила феномен черняхівської й трипільської культур, досконало втіливши їхні художні особливості у власних творах (Додаток Т). Її кераміка (димлення та раку) – своєрідний перегук з минулим, повернення до історії пращурів (Додаток У).

Трипільська культура, що існувала на території сучасної України приблизно з 5500 до 2750 року до н.е., відзначалася унікальним розвитком гончарства. Архетипи, які ми можемо побачити в трипільських глиняних виробах, дуже важливі для розуміння не лише мистецтва, а й світогляду цього народу.

Трипільські гончарі створювали різноманітні предмети побуту, такі як горщики, чаші і миски. Ці вироби часто мали витончені форми та прикраси, що відображали естетичні смаки суспільства. Наталія Кормелюк асоціює людей із предметами вжитку. Для неї відкриті форми виробів (чашки,

миски, глечики) - це як людина, яка не закривається в собі, а просто може спілкуватися і бачити все, що є навколо неї [18].

Пані Наталія описує так свої почуття під час виготовлення виробів «У відкритій формі може бути розпис в середині і зовні. У закритій формі є клаустрофобія, страх перед замкненим. Це є з дитинства. Ідея кожного виробу виникає у підсвідомості, а коли пізніше починаємо розглядати виріб, починаємо розуміти, чого ми його зробили так, а не інакше. Це все переливається в моєму орнаменті».

Серед археологічних знахідок є також фігурки, які, ймовірно, мали ритуальне значення. Це можуть бути зображення жінок, символізуючи родючість, або фігури тварин. Глиняні вироби часто прикрашалися геометричними і рослинними узорами. Ці візерунки могли мати символічне підґрунтя, що відображає природні явища або міфологічні уявлення народу.

Трипільці використовували різні методи обробки глини, включаючи ручне формування та печі для випалювання. Вони освоїли техніку поливи та кольорового розпису, що дозволяло створювати яскраві та виразні вироби. Трипільське гончарство має великий вплив на сучасну українську культуру, і досі можна спостерігати елементи трипільської естетики у сучасних народних ремеслах та гончарстві. Ці архетипи є важливими не лише для історії, а й для вивчення української ідентичності.

Видатна керамістка досліджувала та надихалася роботами японських та іспанських митців. Вона визначила тісний зв'язок між культурою, філософією, звичаями цих країн та тематикою, стилем, змістовним навантаженням виробів, які вони виготовляли. У цей час Наталія зрозуміла, в якому напрямку вона хоче творити, розвиватися, презентувати світу філософію, бачення, культуру та традиції України [19].

Архетип українського гончара в культурі України є символом традиційного мистецтва та ремесла, що передає знання і навички з покоління в покоління. Гончар не лише створює посуд, але й відображає дух народу, його цінності та історію [21 с.25].

Гончарство, за словами мисткині, «за ці всі роки, стало характерним способом життя, в якому поєдную багато своїх щоденних справ. Це не якась там окрема галузь, до якої я періодично повертаюся». Вона вважає, що гончарство й те, що записано в глині, – це розмова напряду й безпосередньо з глядачем. В своєму есеї мисткиня описує глиняний посуд, як такий, що «уміє переступати межі часу й заодно нести за собою те, що було в час його формування, та мету, задля якої його було виготовлено». Адже посудина є не лише символом із конкретним абстрактним значенням, але й має певні культурні ознаки, які визначають її належність до якоїсь окремої спільноти, й має наперед визначене вжиткове значення [12]. При виготовленні глиняного посуду Наталія Кормелюк використовує два варіанти мальовки на посуді. Один з них це використання чорного контуру із насиченим зеленим кольором (Додаток Ф). До того на посуді місця заповнені коричневим і жовтим ангобом і жовтим. Зверху вона покриває виріб прозорою поливою. Другий підхід – це мальовка синім контуром з додатком коричневого, зеленого й жовтого ангобів. Виріб покриває темно- синьою (в деяких місцях) та прозорою поливою. При використанні такого виду оформлення виробів, мисткиня використовує архетипи неба, землі та природи, вважає, що синій колір символізує прагнення до підкорення вершин та реалізації всіх задумів. Із початком повномасштабного вторгнення вона вкладає у використання цього кольору ще й думки відвагу й патріотизм, який об'єднав цілу Україну (Додаток Х) [16].

В оздобленні посуду вона використовує крапки, як архетип насіння для народження нового свідомого урожаю, та сітки, що ніби є плетінням, яке в'яжеться для оборони своєї землі й людей. На її посуді багато рослин та й квітів, які виглядають ніби вони в русі (Додаток Ц). Це є визначною стилістичною особливістю її робіт адже вона використовує незамкнені контури, занадто потікший ангоб, поєднання тонких та товстих ліній, а інколи лінії взагалі перериваються й зовсім зникають. Вона зазначає,

що «усе те в безперервному русі, як день і ніч, які не стоять на одному місці» (Додаток Ч).

Також ще однією стилістичною особливістю її робіт є оздоблення посуду птахами, що за її думкою є вістунами добра (Додаток Ш). Вона почала вперше їх використовувати ще на початку 80-тих роківв оздобленні глечиків із розкритими крилами, начебто вони сполохані або злітають у повітря. Для неї це був спосіб пояснити, що її батьки українці, а Друга світова війна поруйнувала їхні рідні гнізда. Пізніше в її творчості з'явився цикл мальованих робіт, де птахи сиділи, що буде свідчити про те, що «птахи устаткували свої гнізда й, нарешті, можуть спокійно жити та розвиватися». Стилїстика сучасних робіт Наталії Кормелюк визначається зображенням сполоханих птахів, що свідчить про її сильні переживання, пов'язані із повномасштабною війною в Україні (Додаток Щ). Також в її роботах зустрічається фігурна мальовка. Художниця любить передавати дитячі розповіді у посуді та мала такий досвід, коли брала участь у виставці «Дитячої літератури» (Додаток Ю).

Видатна керамістка сучасності вважає, що найбільш важливою є «культурна належність самого посуду і його придатність для вжитку, а вже особистий меседж», зазначає його другорядним індивідуальним внеском. «Цей внесок – художний коментар, який не повинен заважати законам ужитковості й присвяченої дії самого посуду. Художник там має повну волю свого творчого вияву й сам собі накладає закони, на яких ґрунтуються його праці».

У гончарних виробах Кормелюк можна знайти елементи народної символіки, які є важливими для української ідентичності. Гончарство також супроводжується особливими ритуалами і звичаями, які підкреслюють його важливість в повсякденному житті українців. Гончар працює з природними матеріалами, такими як глина, і використовує традиційні техніки, що робить його роль особливою в контексті збереження культурної спадщини. Магічне поєднання глини, води, вогню та людської фантазії протягом тисячоліть

давало життя дивовижним творам декоративно-ужиткового мистецтва. Мандруючи континентами і вбираючи в себе національну специфіку локальних культур, кераміка постійно знаходила нові художні форми, залишаючи майстрам-керамістам можливість сказати світові щось нове, невідоме в попередні епохи. Кераміка продовжує приковувати увагу глядачів, спілкуючись з ними стародавньою як саме людство мовою пластичних форм. Джерелами натхнення для майстрів нової генерації стають філософські ідеї, етнічні мотиви, ландшафти сучасних міст, витонченість технічних пристроїв, фантастичні панорами зоряних світів і ритм життя, що постійно прискорюється.

Цей архетип підкреслює важливість зв'язку з природою, сімейними традиціями і спільнотою. Гончарство — це не лише ремесло, а й мистецтво, в якому матеріалізується творчість і мудрість українського народу.

Архетип українського гончара в селі також прослідковується у творчості Наталії Кормелюк, вона вважає, що - це символ домашнього затишку та традиційного способу життя. Вона відображає глибокі культурні та історичні корені українського народу. Хата зазвичай побудована з дерева або глини, має солом'яний дах і вікна, що обрамлені різьбленими рамами.

Типова українська хата часто має невеликий город або сад, де вирощують овочі та фрукти, що підкреслює самодостатність сільського господарства. В середині хати, як правило, можна знайти традиційні елементи декору, такі як вишиті рушники, керамічний посуд, а також предмети народного побуту, які відображають місцеві традиції. Цей архетип не тільки передає естетичну цінність, але і символізує теплоту людських стосунків, родинність, а також зв'язок з природою.

Наступним архетипом, який відслідковується в творчості Наталії Кормелюк є обрах «Зелених Свят». Вважається, що зелений колір — це символічний колір життя. Майстриня у своїх роботах намагається охопити різні відтінки зеленого кольору разом із різними фактурами, висотою й

контурами рослин для викликання почуття естетики. Квіти стають акцентом у деяких точках поміж всього зеленого.

Зелені свята мають глибоке коріння в традиціях та звичаях українського народу, і архетип гончарства в цьому контексті символізує зв'язок між людиною та природою. Гончарство, як один з найдавніших видів мистецтва, відображає взаємодію людини зі своєю землею та ресурсами, використовуючи глину для створення корисних і красивих предметів. Зелені свята, зокрема, асоціюються з пробудженням природи, родючістю та відновленням життя. Ці свята можуть включати обряди, пов'язані з посівом, врожаєм та вшануванням предків, що сприяють збереженню культурних цінностей. Гончарство в цьому контексті також виступає як метафора для створення нового, адже з глини можна вимodelювати різноманітні форми, подібно до того, як природні цикли оновлюють життя в природі.

В творчості керамістки Зелені Свята в поєднанні з архетипом гончарства підкреслюють важливість гармонії між людиною і природою, а також значення творчості і традицій у збереженні культурної спадщини [15].

Наталія Кормелюк майстерно синтезує різні художні напрями, використовуючи традиційні форми гончарства, елементи українського фольклору та орнаменту, водночас адаптуючи їх до сучасного мистецького контексту. Її роботи гармонійно поєднують мінімалізм із багатством деталей, що створює унікальний стиль, впізнаваний серед шанувальників української кераміки. Таким чином, архетипи та стилістика видатної керамістки вказують на її глибоке розуміння національних коренів і готовність до художніх експериментів. Її творчість є прикладом того, як традиційне мистецтво може розвиватися в діалозі з сучасністю, залишаючись водночас автентичним і актуальним.

Висновки до другого розділу

Аналіз життєвого та творчого шляху Наталії Кормелюк дозволив глибше зрозуміти витoki її мистецької діяльності, вплив середовища на формування її світогляду та значення її внеску у розвиток української культури.

Життєві обставини та родинне середовище значною мірою сприяли становленню Наталії Кормелюк як мисткині. Вплив родини, зокрема її зв'язок із українськими культурними традиціями, сформували ґрунт для її творчих пошуків.

Упродовж свого життя Наталія Кормелюк активно працювала над збереженням української національної спадщини через свою творчість. Вона використовувала різні художні форми, об'єднуючи традиційні мотиви з сучасними тенденціями, що зробило її роботи актуальними та самобутніми.

Діяльність Наталії Кормелюк є важливим явищем у культурному просторі України. Її творчість надихає нові покоління митців та сприяє збереженню культурної ідентичності українців.

Важливим аспектом стало розуміння впливу історичних та суспільних подій на розвиток творчості Кормелюк. Її твори не лише відображають естетичні пошуки, а й є відгуком на суспільні процеси, зокрема боротьбу за збереження української культури у складні історичні періоди.

Таким чином, життєвий і творчий шлях Наталії Кормелюк демонструє зразок поєднання традицій та новаторства в мистецтві, що підкреслює її унікальне місце в історії української культури. Її діяльність є джерелом натхнення для вивчення культурної спадщини та подальшого розвитку українського мистецтва.

У творчості Кормелюк архетипи виступають ключовим елементом, що об'єднує духовну спадщину української культури з особистим світоглядом художниці. Її роботи відтворюють глибинні образи, такі як символи родючості, жіночності, космосу та зв'язку з природою, що є вічними цінностями для української нації. Сміливість у виборі матеріалів,

кольорів і технік дозволяє Наталії постійно розширювати межі традиційного мистецтва. Її здатність інтерпретувати культурні символи по-новому робить її творчість актуальною для сучасного глобального мистецького простору.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ КЕРАМІКИ ЗІ СТУДЕНТАМИ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

3.1. Аналіз педагогічного досвіду вивчення історії розвитку сучасної кераміки зі студентами мистецьких спеціальностей

\Сучасна кераміка має новітній період розвитку. У якій з'являються раніше не використовувані матеріали та технології. Але її вивченню не приділяється увага, це прослідковується при детальному вивченні освітніх програм та навчальних планів художніх спеціальностей українських вищих навчальних закладів, а саме ми велику увагу приділили тим освітнім програмам, де вивчають кераміку, ще Львівська національна академія мистецтв, Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка та інших.

Зауважимо, що в освітньому процесі ЛНУ імені Тараса Шевченка є вибіркова дисципліна «Сучасна українська кераміка». Але у світовому контексті вона не розглядається.

Опрацювавши матеріали нашого дослідження ми пропонуємо ввести в курс навчання для здобувачів вищої освіти магістерського рівня вибіркову дисципліну **«Розвиток сучасної кераміки»** та створили для неї силабус, де визначили теми лекційних, практичних та самостійних робіт. Курс буде спрямовано не тільки на вивчення кераміки представників інших країн. А й перегляд сучасного стану кераміки України, для подальшого порівняння. Також ми розглянемо творчість Наталії Кармелюк, як американської керамістки українського походження.

Для художників-керамістів дуже важливо вивчати стан сучасної кераміки, щоб мати можливість конкурувати у світовому просторі, та брати участь у виставках та симпозіумах з метою пропагування українського мистецтва у світі. Тому ми і пропонуємо вивчати дисципліну **«Розвиток сучасної кераміки»**.

3.2. Силабус та робоча програма для вибіркового освітнього компоненту «Розвиток сучасної кераміки»

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

Освітньо-професійна програма «декоративно-прикладне мистецтво»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	Розвиток сучасної кераміки
Викладач	Фото/інформація Худолєєва Ірина Костянтинівна, художник-кераміст, магістрант кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва
	Контактні дані
Посилання	http://do.luguniv.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: понеділок-середа 14.00-17.00 Онлайн консультації: засіб (Viber, ZOOM, Teams) четвер-п'ятниця, 14.00-17.00
Анотація	Розвиток сучасної кераміки – це освітній компонент, який знайомить здобувача з сучасною керамікою світу, висвітлить основні її напрямки та знайомить з осередками. Велику увагу приділяється вивченню педагогічній та художній практиці Наталії Кармелюк, як одній з видатних керамісток, що працює та викладає в Америці, та є яскравою представницею сучасної кераміки. Здобувач вчиться досліджувати та аналізувати стан сучасної кераміки у світі.
Заплановані результати навчання	Метою освітнього компонента є ознайомлення студентів сучасною керамікою, її напрямками та тенденціями. Прослідкувати роль української кераміки в світовому мистецтві, та як поєднання цих напрямків, ознайомитися з творчими здобутками американської керамістки українського походження Наталією Кармелюк. Завдання: дослідити та проаналізувати стан сучасної кераміки Процес вивчення дисципліни спрямований на формування компетентностей, а саме: Загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, здатність до саморозвитку, самореалізації,

	використання творчого потенціалу. Фахові компетентності: Здатність до комунікації в усній та письмовій формах на державній мові України, а також іноземній мові в межах вирішення завдань професійної діяльності, здатність до оцінювання, інтерпретації й синтезу теоретичної інформації та практичних, виробничих і дослідницьких даних в галузі професійної діяльності, здатність до усвідомлення основних закономірностей та проблем розвитку сучасного світового образотворчого мистецтва різних наукових поглядів на його становлення та розвиток, концепцій у зарубіжному та українському мистецтвознавстві, здатність до оволодіння системою мистецьких категорій і методів їх використання з метою рішення дослідницьких і практичних завдань декоративно-прикладного мистецтва, здатність створювати та реалізовувати власні концепції у образотворчій художній діяльності, аргументовані знанням художніх стилів різних епох та володінням техніками, прийомами, навичками в галузі декоративно-прикладного мистецтва та методиками викладання декоративно-прикладного мистецтва, здатність інтегрувати професійні знання та навички і використовувати їх в процесі декоративної діяльності, здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у науково-дослідницькій, практичній та художньо-творчій діяльності, здатність використовувати сучасні технології навчання у процесі викладання образотворчих дисциплін; добирати методи, прийоми, засоби викладання, адекватні меті і змісту навчання образотворчого мистецтва у вищій школі, організовувати та активізувати науково-дослідницьку і художньо-творчу роботу студентів, здатність до збору, аналізу та синтезу інформації у галузі образотворчого мистецтва та застосовування її в процесі теоретичної та практичної образотворчої діяльності, здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології в процесі художньо-практичної та педагогічної діяльності.
Програмні результати навчання	ІК 1. Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень. ПРН (згідно матриці ОП) ПРН01. Вміти аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва. ПРН04. Вміти трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства. ПРН06. Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу. ПРН08. Здійснювати пошук інформації стосовно об'єкту дослідження. ПРН11. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем декоративно-прикладного мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основні принципи розвитку

	сучасного візуального мистецтва.
Передумови для вивчення дисципліни	Оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін: основи наукових досліджень, історія мистецтва
Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни:	Технічне й програмне забезпечення: - технічне (ноутбук, мультимедійне обладнання, інтерактивна дошка тощо); - програмне Microsoft Office (Power Point, Word), Zoom, Moodle, репозитарій). Навчальна література, опрацювання першоджерел. Система електронного забезпечення навчання – Moodle, в якій розміщуються допоміжні матеріали до теоретичного курсу дисципліни. Методичне забезпечення практичних занять – мультимедійні презентації, навчальні, відео-фільми. Ілюстративний графічний матеріал, завдання для самоперевірки.
Політика дисципліни	Усі кредити, отримані під час формальної, неформальної, інформальної освіти, в тому числі під час навчання за кордоном або віртуальної мобільності, зараховуються згідно «Процедури визнання результатів навчання» (http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_protos_zabezp_yakist_osvita.pdf).
Мова викладання	Українська

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	денна заочна
Кількість кредитів – 3	02 «Культура і мистецтво»	Обов’язкова	
	Спеціальність (Назва) 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Семестр	2
Модулів – 2	Освітній рівень: другий (магістерський)	Аудиторні години: 24	
Загальна кількість годин – 90		Лекції: 12	Практичні: 12
		Самостійна робота 66	
		Вид контролю: залік	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. Сучасний стан кераміки України

Тема 1. Сучасний стан кераміки України, її види.

Тема 2. Осередки сучасної академічної кераміки України.

Тема 3. Осередки сучасної народної кераміки України

Тема 4. Досвід участі українських керамістів у заходах світового рівня

МОДУЛЬ 2. Сучасний стан світової кераміки

Тема 1. Сучасний стан європейської кераміки

Тема 2. Симпозіумний рух, як засіб спілкування та обміну досвідом у світі

Тема 3. Сучасний стан кераміки України

Тема 4. Наталія Кармелюк, як провідник української культури в американській керамічній практиці.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Кількість балів (max)	Засоби діагностики
	усього	у тому числі				
		л	п	СРС		
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1. Сучасний стан кераміки України						Есе
Тема 1. Сучасний стан кераміки України, її види.	14	2	2	8	15	
Тема 2.. Осередки сучасної академічної кераміки України.	6		2	4	10	
Тема 3. Осередки сучасної народної кераміки України	12	2	2	10	15	
Тема 4. Досвід участі українських керамістів у заходах світового рівня	10		2	8	10	
МОДУЛЬ 2. Сучасний стан світової кераміки						Есе
Тема 1. Сучасний стан європейської кераміки	12	2		10	10	
Тема 2. Симпозіумний рух, як засіб спілкування та обміну досвідом у світі	10	2		8	15	
Тема 3. Сучасний стан кераміки України	14	2	2	10	15	

Тема 4. Наталія Кармелюк, як провідник української культури в американській керамічній практиці	12	2	2	8	10	
РАЗОМ	90	12	12	66		100

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми, коротка анотація змісту	Кількість годин	Кількість балів
МОДУЛЬ 1. Сучасний стан кераміки України			
1	Сучасний стан кераміки України, її види..	2	5
3	Осередки сучасної народної кераміки України	2	5
МОДУЛЬ 2. Сучасний стан світової кераміки			
1	Сучасний стан європейської кераміки	2	5
2	Симпозіумний рух, як засіб спілкування та обміну досвідом у світі	2	5
3	Сучасний стан кераміки України	2	5
4	Наталія Кармелюк, як провідник української культури в американській керамічній практиці.	2	2

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми, коротка анотація змісту	Кількість годин	Кількість балів
МОДУЛЬ 1. Сучасний стан кераміки України			
1	Сучасний стан кераміки України, її види	2	5
2	Осередки сучасної академічної кераміки України	2	5
3	Осередки сучасної народної кераміки України	2	5
4	Досвід участі українських керамістів у заходах світового рівня	2	5
МОДУЛЬ 2. Сучасний стан світової кераміки			

3	Сучасний стан кераміки України	2	5
4	Наталія Кармелюк, як провідник української культури в американській керамічній практиці.	2	4

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Вид самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
МОДУЛЬ 1. Сучасний стан кераміки України			
1	Сучасний стан кераміки України, її види	8	5
2	Осередки сучасної академічної кераміки України	4	5
3	Осередки сучасної народної кераміки України	10	5
4	Досвід участі українських керамістів у заходах світового рівня	8	5
МОДУЛЬ 2. Сучасний стан світової кераміки			
1	Сучасний стан європейської кераміки	10	5
2	Симпозіумний рух, як засіб спілкування та обміну досвідом у світі	8	10
3	Сучасний стан кераміки України	10	5
4	Наталія Кармелюк, як провідник української культури в американській керамічній практиці.	8	4

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
1	Вміти аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва мистецтва.	Здобувач повинен робити аналіз вивченого матеріалу, орієнтуватися в історичних, культурологічних та естетичних аспектах розвитку українського образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, робити порівняльні характеристики стану образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Полтавщини
2	Вміти трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів	Розглянути, вивчити та вміти трактувати формотворчі засоби образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Полтавщини, основні особливості

	розвитку суспільства.	історичного розвитку, технологічні особливості та сучасні формотворчі процеси, проаналізувати зв'язок соціокультурного розвитку суспільства та образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Вміти знаходити відображення соціокультурних процесів в сучасному образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та мистецькій освіті.
3	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу.	Володіти фаховою термінологією, щоб професійно аналізувати та систематизувати матеріали що досліджує. Здобувач повинен розуміти і володіти основними технологічними процесами що відбуваються в образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві та мистецькій освіті.
4	Здійснювати пошук інформації стосовно об'єкту дослідження.	Здобувач освіти повинен вміти здійснювати пошук інформації за допомогою цифрових технологій та вміти користуватися бібліотекою та каталогами для пошуку інформації стосовно об'єкту дослідження.
5	Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основні принципи розвитку сучасного візуального мистецтва.	Знати та застосовувати у дослідницькій діяльності, а саме при написанні доповідей за темами самостійних робіт основні принципи розвитку образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва і мистецької освіти Полтавщини, її напрямки та особливості.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Діяльність здобувача вищої освіти:

- слухання лекцій, із застосуванням комунікативно-інформаційних технологій (презентацій, відео), розповідь, пояснення, бесіда;
- виконання завдань практичної роботи;
- колективні дискусії, навчальні ділові ігри, перегляд навчальних відео-фільмів;
- підготовка презентацій, доповідей;
- індивідуальна науково – дослідницька робота (есе);
- виконання творчих завдань та їх аналіз.

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються:

1. Індивідуальне опитування , залік.
2. Самостійна робота.
3. Презентація результатів виконаних завдань, самоаналіз.

ФОРМИ ПЕРЕВІРКИ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контрольні заходи передбачають поточний і семестровий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни. Однією з форм поточного контролю є модульний контроль.

Семестровий контроль здійснюють у формі заліку відповідно до навчального плану. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання 60% практичних робіт. Семестрова оцінка у формі заліку є арифметичною сумою балів, отриманих здобувачем вищої освіти впродовж семестру за всі види роботи за навчальною дисципліною.

Залік проводиться у формі презентації, відповідно до обраної теми, у програмі Power Point. Залікова оцінка є арифметичною сумою балів (максимально 100 балів) за практичні роботи, виконані протягом семестру і самостійні роботи у формі доповіді/есе. Для переведення семестрової оцінки за освітнім компонентом в оцінку за національною шкалою («незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно» в разі екзамену або «зараховано», «не зараховано» в разі заліку) використовують шкалу, що зазначено в пункті 3.8 Положення про організацію освітнього процесу в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
63 – 74	D	задовільно	
50 – 62	E		
21 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 20	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

СТОРІНКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ НА MOODLE

<http://do.luguniv.edu.ua/>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Оснона література

1. КЕРАМОрезиденція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.opishne-museum.gov.ua/keramorezedencia.html>
2. Пам'ять і відтворення: 10 дивовижних фактів, які ви повинні знати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uamodna.com/articles/pam-yatj-i-vidtvorennya-10dyvovyzhnyh-faktiv-yaki-vy-povynni-znaty/> – Заголовок з екрану.

3. Про спогади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mizin.poltava.ua/dumky/pro-spogady.html> – Заголовок з екрану.
4. Психологічні цікаві факти, про які знають далеко не всі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cikavo.net/psixologichni-cikavi-fakti-pro-yaki-znayut-daleko-ne-vsi/> – Заголовок з екрану.
5. Черній А. М. Філософія: твої кроки до мудрості: конспект-практикум / А. М. Черній, З. І. Тимошенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – 201 с.
6. **Овчаренко Л.** Гончарне шкільництво як визначальний фактор творчого розвитку українського традиційного гончарства (1894–1941) : монографія / **Людмила Овчаренко** – Опішне : Українське Народознавство, 2017. – 1296 с. : іл. (Академічна керамологічна серія «Гончарні школи України», випуск 3).
7. Ханко В. Полтавщина: план мистецтва, діячі. / Віталій Ханко. – Полтава.: Осередки Полтавського мистецтва, 2000. С. 290 – 299.

Допоміжна література

1. Лупій С. Живописні образи Володимира Овраха / Світлана Лупій. // ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв.. – 2017. – С. 140–147.
2. Тютюнник І. Композиційна фрагментарність сучасного твору візуального мистецтва [електронний ресурс] / Ірина Тютюнник // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 32, том 2,. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/32_2020/part_2/8.pdf.
3. Шолуха О. Керамісти-орнаменталісти В. Кричевський, М. Жук в українському мистецтві кінця XIX – початку XX ст. // Сіверщина в історії України: зб. наук. пр. Київ, Глухів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2014. Вип. 7. С. 187–191.
4. Шолуха О. Соборність України у кераміці вихованців Миргородської художньо-промислової школи (початок XX ст.) // Аркасівські читання: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (11–12 квітня 2014 р.). Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2014. С. 285–287.
5. Шолуха О. Вплив українського народного мистецтва на твори художньо-керамічного виробництва «Гельдвейн-Ваулін» // Мистецтвознавство України. Київ : НАМ України, 2013. Вип. 13. С. 234–240
- Шолуха О. Іван Каленикович Українець і становлення школи Миргородської кераміки кінця 1920 – початку 1930-х // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки : Мистецькі обрії '2014. Київ : НАМ України, 2014. Вип. 6 (17). С. 194–199.

Висновок до третього розділу

Після дослідження стану сучасної кераміки та поглибленого опрацювання творчої, художньої та викладацької діяльності, ми створили досить великий матеріал, для того, щоб створити лекційний курс для

вибіркової дисципліни, тому у третьому розділі було розглянуто досвід українських вищих навчальних закладів. Та визначено. Що питанню вивчення сучасного стану кераміки у світі приділяється мало уваги.

Ми запропонували ввести в курс навчання для здобувачів вищої освіти магістерського рівня вибіркoву дисципліну та створили для неї силабус, де визначили теми лекційних, практичних та самостійних робіт. Курс буде спрямовано не тільки на вивчення кераміки представників інших країн. А й перегляд сучасного стану кераміки України, для подальшого порівняння. Також ми розглянемо творчість Наталії Кармелюк, як американської керамістки українського походження.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході дослідження творчості Наталії Кормелюк, американської керамістки українського походження, було здійснено ґрунтовний аналіз її мистецької діяльності в контексті еміграції.

Видатна керамістка адаптувала свою творчість до умов американського середовища, не втрачаючи при цьому зв'язку зі своїм українським корінням. Її творчість є зразком гармонійного поєднання традиційних українських технік із новітніми підходами, що панують у сучасному американському мистецтві. Це дозволило мисткині досягти подвійної мети: популяризувати українське мистецтво за межами рідної країни і розширити художні можливості, інтегруючи інноваційні тенденції. Діяльність Наталії збагачує український мистецький простір новими ідеями та водночас сприяє підвищенню значущості українського внеску у світове мистецтво.

Творчість Наталії Кормелюк глибоко занурена у символіку української культури. Архетипи землі, матері, природи, а також традиційна орнаменталістика займають ключове місце у її роботах. Через збереження цих елементів вона вдало транслює глядачеві дух українського народу, його історію та культурну спадщину. Поєднання автентичності з сучасними художніми ідеями створює особливу духовну складову, що резонує як із українською аудиторією, так і з поціновувачами мистецтва в усьому світі.

Мистецькі твори Наталії Кормелюк вирізняється унікальністю, яка досягається через поєднання традиційних українських гончарних технік із новаторськими підходами. Вона експериментує з формами, текстурами та кольорами, часто звертаючись до новітніх технологій у створенні керамічних виробів. У її роботах можна побачити вишуканий баланс між традиційними мотивами та сучасним дизайном, що робить її творчість доступною та цікавою для найрізноманітнішої аудиторії.

Наталія Кормелюк є не лише талановитою мисткинею, але й активним амбасадором української культури на світовій арені. Її діяльність виходить за межі особистої творчості: вона підтримує українські гончарні осередки, зокрема Національний музей гончарства в Опішному, сприяє популяризації українських традицій за кордоном та активно працює над збереженням національної ідентичності. Завдяки її зусиллям українське мистецтво стає важливим елементом світового культурного простору.

Еміграція, спричинена війною, поставила багатьох українських митців перед складними викликами, але водночас відкрила нові можливості для творчої самореалізації. У випадку Наталії Кормелюк ці обставини стали імпульсом для ще більш активного збереження українських культурних традицій у своїх роботах та сприяння їх популяризації на міжнародній арені. Її творчість доводить, що навіть у складні часи мистецтво може слугувати важливим засобом збереження ідентичності та культурного відродження.

Вивчення творчості Наталії Кормелюк є цінним внеском у розуміння розвитку українського мистецтва в умовах глобалізації. Її приклад демонструє, як можна інтегрувати національні традиції у світовий контекст, зберігаючи їх унікальність та автентичність. Отримані результати можуть бути використані в подальших мистецтвознавчих дослідженнях, освітніх проєктах, а також надихати молодих митців на експерименти з інтеграцією українського спадку у сучасні мистецькі практики.

Таким чином, творчість Наталії Кормелюк є вагомим явищем в українському та світовому мистецтві. Вона не лише доводить, що еміграція не є перешкодою для збереження національних цінностей, а й показує, як можна поєднати архетипи рідної культури із сучасними тенденціями. Її роботи є прикладом успішної інтеграції українських традицій у глобальний культурний простір, створюючи культурний міст між Україною та світом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх Л., Пономарьов А., Косміна Т. Українська минувшина. Ілюстрований етнографічний довідник. Київ: Либідь, 1994. 240 с.
2. Виставка Українська майоліка. Традиції та творчість. URL: <http://surl.li/erplbm> (дата звернення 10.10.2024).
3. Доколумбова Америка. URL: <http://surl.li/crztvp> (дата звернення 05.11.2024)
4. Енциклопедія Трипільської цивілізації/ Голова редкол. Л.М. Новохатько. Київ: Укрполіграфмедіа, 2004. 655 с.
5. Івашків Г. Українська народна фігурна кераміка: історіографія та джерельна база дослідження. Часопис Інституту народознавства НАН України. 2020. Вип. 1. С. 94-101.
6. Історія та розвиток керамічного виробництва. Навчальний посібник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 219 с.
7. Книга Творчості українських митців поза Батьківщиною /гол.ред., всуп. сл. П. Мегик; пер. Д. Барабах, В. Шиприкевич, М. Богачевська-Хом'як. Філадельфія, 1981. 512 с.
8. Кормелюк Н. Відеоурок Вчимося гончарювати. URL: <http://surl.li/biepqm> (дата звернення 30.06.2024)
9. Кормелюк Н. Два берега однієї ріки. URL: <http://surl.li/xemxgq> (дата звернення 16.06.2024)
10. Кормелюк Н. Демонстрація навичок роботи на гончарному крузі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LYbo-VDoHSs> (дата звернення 13.08.2024)
11. Кормелюк Н. Діалоги з глиною. URL: <https://www.facebook.com/share/v/1D3ebPN7ax/> (дата звернення 13.06.2024)
12. Кормелюк Н. Есеї. URL: <http://surl.li/krrvku> (дата звернення 15.05.2024)
13. Кормелюк Н. Есеї для пані Ірини Худолєєвої (І частина). URL: <https://www.facebook.com/share/p/1DmqYQmpjA/> (дата звернення 06.01.2025)

14. Кормелюк Н. Есеї для пані Ірини Худолєєвої (II частина) <https://www.facebook.com/share/p/1XXz5bctgm/> (дата звернення 08.01.2025)
15. Кормелюк Н. Зелені свята. URL: <http://surl.li/sirrru> (дата звернення 10.05.2024)
16. Кормелюк Н. Методичні прийоми зі шлікерами та ангобами. URL: <http://surl.li/rtsbuj> (дата звернення 27.05.2024)
17. Кормелюк Н. Мови, їх переклади та контекст порозуміння. URL: <https://www.facebook.com/share/p/u5cZHuitn7ysuwbm/> (дата звернення 17.05.2024)
18. Кормелюк Н. Стріла Перуна чи меч Архистратига Михаїла? URL: <https://www.facebook.com/share/Y7jMk14S3Ue6A6MY/> (дата звернення 09.08.2024)
19. Кормелюк Н. Хто ми є та чиї ми діти? URL: <https://www.facebook.com/share/182f6pn2GP/> (дата звернення 23.07.2024)
20. Лащук Ю. Косівська кераміка. Київ: Мистецтво, 1966. 98 с.
21. Лащук Ю. Українські гончарі. Київ: Тов-во культурних зв'язків з українцями за кордоном УРСР, 1968. 40 с.
22. Лащук Ю. Українські кахлі. Ужгород. 1993. 76 с.
23. Невкрита Ж. Діалог з глиною URL: <http://surl.li/gsvutt> (дата звернення 08.10.2024)
24. Пилипенко Г. Оптимістична «ЦеГлина». Урядовий кур'єр, 2014. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/optimistichna-ceglina/> (дата звернення 19.09.2024)
25. Пошивайло О. Етнографія Українського гончарства. Київ: «Молодь», 1993. 407 с.
26. Пошивайло О. Ілюстрований словник народної гончарської термінології лівобережної України. видавн. Українське народознавство, 1993. 225 с.
27. Пошивайло І. Феноменологія гончарства: Семіотико-етнологічні аспекти. Опішне: Українське народознавство, 2000. 432 с.

28. Премудрість Наталі Кормелюк. URL: <http://surl.li/agonjf> (дата звернення 26.08.2024)
29. Привітальна листівка з нагоди дня народження Наталії Кормелюк. URL: <http://old.opishne-museum.gov.ua/?start=320> (дата звернення 08.10.2024)
30. Рисцов В. При гончарному крузі. Київ: «Молодь», 1987. 179 с.
31. Русов М. Гончарство у селі Опошні, у Полтавщині. Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1905. С. 41—59.
32. Лупій С. Живописні образи Володимира Овраха / Світлана Лупій. // ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв.. – 2017. – С. 140–147.
33. Світ можна пізнати за допомогою рук. URL: <http://surl.li/ycehjl> (дата звернення 29.11.2024)
34. У Мистецькій галереї Музею гончарства відкрили виставки трьох майстринь. URL: <http://surl.li/zncveo> (дата звернення 01.10.2024)
35. Тютюнник І. Композиційна фрагментарність сучасного твору візуального мистецтва [електронний ресурс] / Ірина Тютюнник // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 32, том 2,. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/32_2020/part_2/8.pdf.
36. Шолуха О. Керамісти-орнаменталісти В. Кричевський, М. Жук в українському мистецтві кінця XIX – початку XX ст. // Сіверщина в історії України: зб. наук. пр. Київ, Глухів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2014. Вип. 7. С. 187–191.
37. Шолуха О. Соборність України у кераміці вихованців Миргородської художньо-промислової школи (початок XX ст.) // Аркасівські читання: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (11–12 квітня 2014 р.). Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2014. С. 285–287.
38. Шолуха О. Вплив українського народного мистецтва на твори художньо-керамічного виробництва «Гельдвейн-Ваулін» // Мистецтвознавство України. Київ : НАМ України, 2013. Вип. 13. С. 234–240
39. Шолуха О. Іван Каленикович Українець і становлення школи Миргородської кераміки кінця 1920 – початку 1930-х // Актуальні проблеми

мистецької практики і мистецтвознавчої науки : Мистецькі обрії '2014. Київ : НАМ України, 2014. Вип. 6 (17). С. 194–199.

40. Щербань О. Понадстоліття історія гончарного шкільництва Опішного. Київ: Муз. Україна. Вип. 4-5. 2008. С. 372-374.

41. A Brief History of Ceramics and Glass. URL: <http://surl.li/mafrug> (дата звернення 10.11.2024)

42. A History Of Ceramic Tile In The Western World. URL: <http://surl.li/qybyip> (дата звернення 10.10.2024)

43. Bubbico G., Crous J. Ceramica. Manuale completo. Technique, Materiali, Realizzazioni. Firenze-Milano, 2006. 127 p.

44. Casson M. The craft of the Potter. A practical guide to making pottery. B E S Pub Co, 1978. P.57-62.

45. Evolution of Ceramics Industry in modern world URL: <http://surl.li/oaycge> (дата звернення 29.09.2024)

46. History of American Ceramics and Pottery Art. URL: <http://surl.li/hluvai> (дата звернення 18.09.2024)

47. History of Ceramics Tiles: From Pottery to Modern Tile Manufacturing Industry. URL: <https://ramirro.com/ceramic-history/> (дата звернення 03.12.2024)

48. Mathieson J. Raku American Ceramic Society. London, 2005. P. 38-43

49. Technichalceramics 3D printer. URL: <http://surl.li/gpzfh> (дата звернення 22.11.2024)

50. The development of the ceramic idustriesin the United States. URL: <http://surl.li/uyizdp> (дата звернення 14.11.2024)

51. What is ceramics, it sorigins, characteristics and evolution. The history of ceramics and it sevolution. URL: <http://surl.li/pccajk> (дата звернення 15.10.2024)

52. В ході написання роботи для збору інформації використовувалось особисте листування та голосові записи розмов

ДОДАТКИ

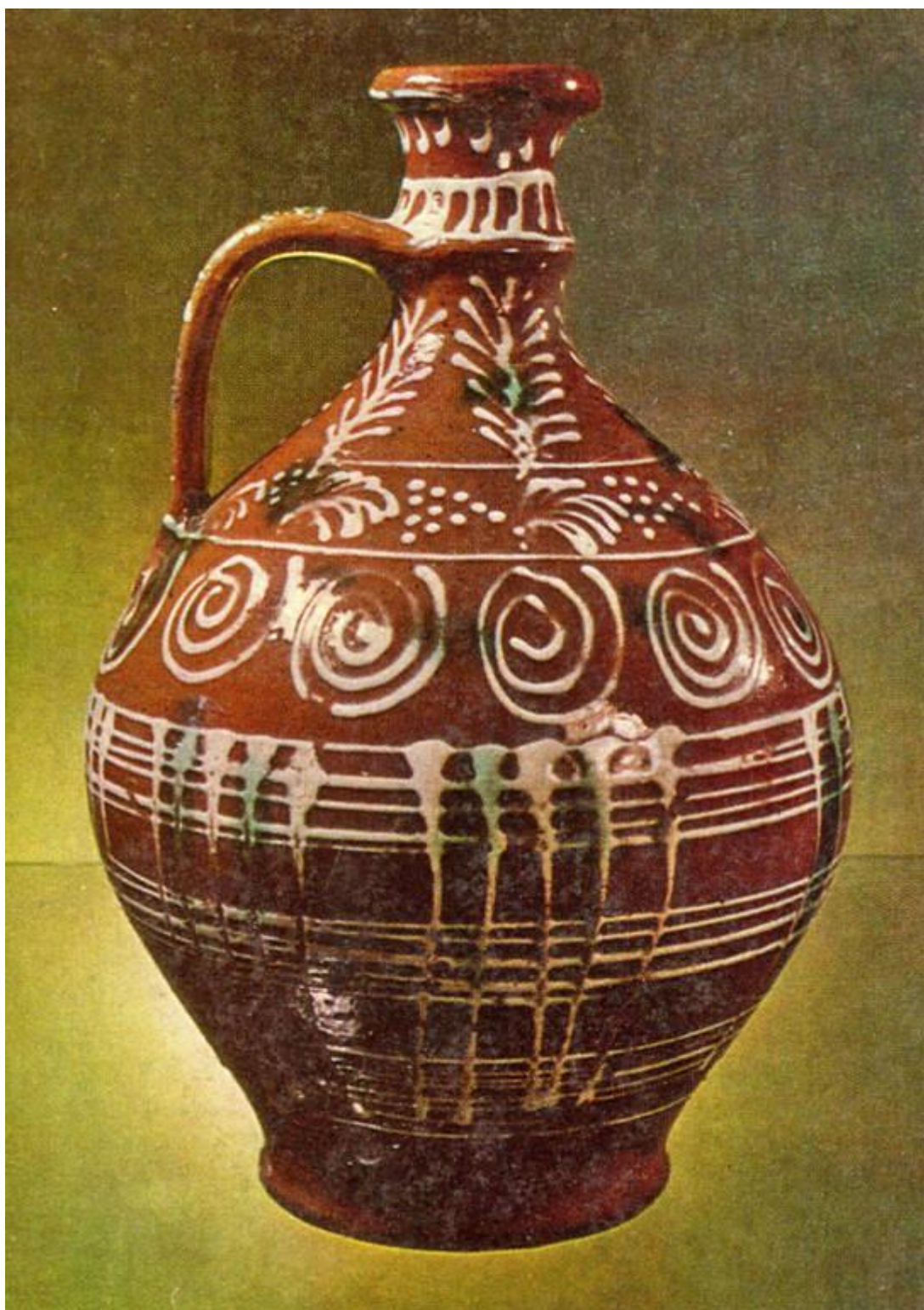

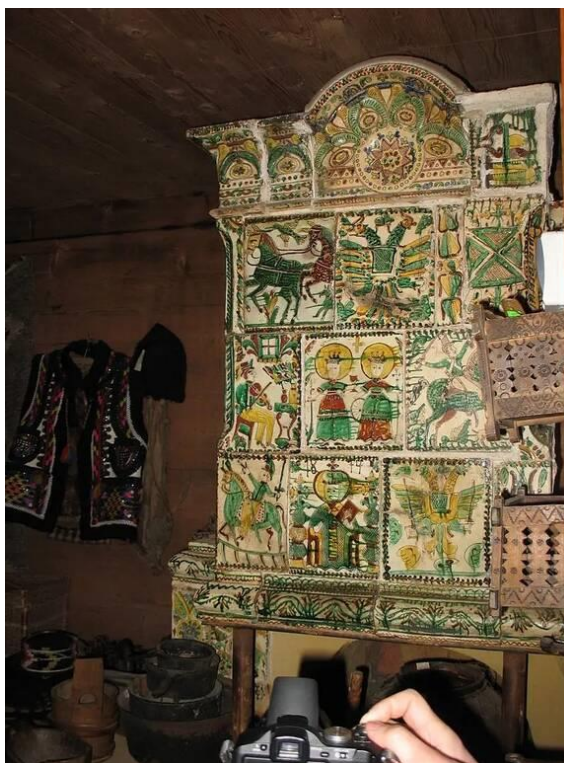
Іл. 9. Посуд-півень. ХІХ ст., Київщина. НМІУ

Іл. 10. О. Ночовник. Посуд-півень. Кін. ХІХ — поч. ХХ ст., с. Міські Млини Полтавської обл. МЕХП

ПОСУД НА
НАПОЇ І ЗЕРНО—
ТРИПІЛЛЬСЬКО-
ГО СТИЛЮ
РУЧНО ЛІПЛЕНІ

STORAGE JARS
TRYPILLIAN
STYLE, COILED,
CONE 6
OXIDATION

